

Jiří Mikulka
Radek Mikulka

Případ kelečského faráře

Římskokatolický farář František Mikulka
a jeho konfrontace se státní mocí v roce 1949

R. MIKULKA
vyškov

P. František Mikulka

Jiří Mikulka
Radek Mikulka

Případ kelečského faráře

Římskokatolický farář František Mikulka
a jeho konfrontace se státní mocí v roce 1949

R. MIKULKA

---

vyškov

© Radek Mikulka, 2012

ISBN 978-80-905171-0-3

Úvodem

Tato nedlouhá práce má v podstatě osobní ráz. Když už ne z jiných důvodů, pak jistě proto, že v centru její pozornosti stojí člověk, k němuž mají autoři osobní, ba přímo rodinný vztah. Páter František Mikulka byl totiž jejich prastrýc. Prastrýc, o němž se v rodině příliš nemluvalo, alespoň ne před dětmi školou povinnými. Prastrýc, který byl jedním z mnoha dědečkových sourozenců. Toho dědečka Josefa, který bohužel zemřel, když byl jeden z autorů na světě pouhý jediný rok a druhý se měl narodit sedm let poté.

Škoda. Častokrát uplynou desítky let, než si člověk začne uvědomovat, že mu jaksí chybí povědomí o jeho kořenech. „*D'ou venons-nous? Que sommes-nous? Ou allons-nous?*“ ptal se kdysi slavný francouzský malíř.¹ A tak se i oba autoři začali mimo jiné blíže zajímat o prastrýce, který v padesátých letech 20. století „seděl“.

Důvodem vzniku publikace není účelové vyzvednutí účasti rodiny na odporu vůči minulému režimu. Autorům nebylo příliš sympatické, když se po roce 1989, zejména v devadesátých letech, začali obyvatelé České kotliny předhánět a přít, kdo více a vážněji škodil komunistického režimu a komu tento režim více ublížil. A to i ti, kteří k těmto tvrzením neměli pražádný důvod. Přitom kdyby každý, kdo tehdy tvrdil, jak „za komunistů“ trpěl a jak jim „škodil“, mluvil pravdu, nemohl komunistický režim přežít déle než dva tři roky. A on vydržel více než čtyřicet...

Nic to ovšem nemění na skutečnosti, že byli lidé, jimž jejich postoje po roce 1948 přišly zatraceně draho! František Mikulka byl jedním z nich. Víra v Boha mu nedovolovala jít do kompromisu s režimem, jenž slovy hlásal svobodu vyznání, avšak v praxi ukazoval představitelům církvi, a vlastně všem praktikujícím věřícím občanům, onu příslovečnou „železnou pěst“. I když na druhou stranu nutno přiznat, že trest, který mu poučňuje justice za jeho pevné postoje vyměřila, nepatřil v tehdejších podmínkách k nejdrakoničtějším. Vždyť padaly i rozsudky smrti a tresty více než dvacetiletého odnětí svobody...

Více než dvě desetiletí je snad dost dlouhá doba, aby vyloučila konjunkturalismus jakožto důvod vzniku této práce. Zároveň se autorům teprve nedávno podařilo prostudovat archivní dokumenty, které osvětlují neradostný osud neústupného katolického kněze z valašské obce po roce 1948. Je to svým způsobem vzrušující příběh, v němž bohužel nechybí ani ztráta lidského života. Stejně vzrušující bylo i rekonstruování onoho příběhu.

Pozoruhodné na věci je i to, že slavný film „Všichni dobří rodáci“ režiséra Vojtěcha Jasného, pocházejícího z dějiště předkládaného příběhu, od něhož by se jako od filmaře dala čekat spíše vypravěčská fabulace a pochopitelné odchylky od historické reality, přináší poměrně věrné zachycení událostí, které provázely případ faráře Mikulky, byť spíše jakožto vedlejší dějovou linii.

Seznamte se tedy, vážení čtenáři, s příběhem anebo spíše přesněji s případem, který osvětluje konflikt představitelů katolické církve s tehdejší nastupující totalitní mocí. Zároveň třeba také pomůže osvětlit, jak se převratné události tehdejší doby promítly do života moravského venkova.

A ještě něco. Tento krátký příspěvek není životopisem kněze Františka Mikulky. Jde mu spíše o pokud možno podrobné vyličení případu, který faráře z valašského městečka vehnal do soukolí zlomových momentů naší novodobé historie.

Autoři na tomto místě děkují za cenné připomínky svému otci Jiřímu Mikulkovi.

---

1 Odkud jsme přišli? Kdo jsme? Kam jdeme? – Paul Gauguin.

Dějště a ústřední postava

Kelč je malým městem nacházejícím se v Zlínském kraji v někdejším okrese Vsetín a čítajícím něco přes tři a půl tisíce obyvatel. Pyšní se krásným renesančním zámekem a dvěma kostely – kostelem sv. Petra a Pavla, připomínaným již ve 13. století, a kostelem sv. Kateřiny, o němž pochází první zmínka ze století 15. V době, o níž budeme pojednávat, spadala ještě Kelč pod okres Valašské Meziříčí.²

Úctyhodná je galerie zdejších rodáků. Světlo světa zde spatřili moravský kněz a buditel Tomáš Fryčaj (1759-1839), znamenitý slavista František Pastrnek (1853-1940), známý hudební skladatel Jaroslav Křička (1882-1969) a jeho bratr Petr (1884-1949), neméně slavný básník, dále pak legendární hokejista a fotbalista Vlastimil Bubník (1931) nebo herec Svatopluk Skládal (1926-1992). V povědomí filmových diváků zůstane Kelč zapsána jako dějiště filmu „Všichni dobří rodáci“ (i když samotné natáčení proběhlo v Bystrém u Poličky), díla dalšího zdejšího významného rodáka, režiséra Vojtěcha Jasného (1925).

Legendární Jasného opus podmanivě promlouvá o zdejších obyvatelích, výrazných individualitách i drobných figurkách, jejichž charaktery jsou podrobeny zkoušce během složitých peripetií moderních dějin našeho národa kolem února 1948 a v časech následující tzv. kolektivizace vesnice. V centru pozornosti stojí postava nezlomného sedláka Františka, představovaného Radoslavem Brzobohatým, hluboce věřícího katolíka, vytrvale odolávajícího kolektivizačnímu tlaku. V jedné scéně sledujeme vypjatou situaci, kdy Státní bezpečnost (StB) zatýká místního faráře, ztělesněného brněnským hercem Oldřichem Vykypělem, paradoxně v civilu angažovaným komunistou a funkcionářem různých uměleckých svazů. Následně je v odvetu zastřelen neznámými muži jeden z místních komunistických funkcionářů, listonoš Bertin. Místní kostelní společenstvo protestuje proti uvěznění oblíbeného faráře, což obecní „lidosprávce“ působí na čele hluboké vrásky. Postava zatčeného faráře jako taková již v příběhu dále nefiguruje, protože si hlavní dějová linie všímá stěžejních postav, jako jsou František, Jořka s pyřkem, Zášinek, Franta Lampa a další. V centru naší pozornosti však bude právě on, římskokatolický kelečský farář, páter František Mikulka.

Je rodákem z Hejčína, obce, která je od roku 1919 součástí Olomouce. Narodil se 24. února 1891 v rodině domkáře Františka Mikulky a jeho ženy Anny, rozené Soppé. Měl 10 sourozenců – z celkem 11 dětí se však dožilo dospělého věku šest; František byl z nich nejstarším.³ Školu navštěvoval v Laškově u Prostějova, kde později početná rodina žila. Po Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži, jež absolvoval v roce 1911,⁴ vystudoval bohosloví v Olomouci.⁵

2 Na tomto místě je třeba připomenout, že po pádu feudalismu roku 1848 se Kelč stala součástí politického okresu Hranice. Od r. 1949 pak náležela k okresu Valašské Meziříčí a od r. 1960 k okresu Vsetín.

3 V roce 1949, jehož události stojí v centru pozornosti této práce, žili títo sourozenci pátera Mikulky: sestra Anna, provdaná Rozsivalová, která vedla jeho domácnost v Kelči, a bratři Josef (Rychtářov u Vyškova), Rudolf (Laškov), Stanislav (Olomouc) a Vojtěch (Olomouc).

4 Za informací děkujeme Mgr. Štěpánu Bekárkovi, řediteli Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži.

5 Archiv bezpečnostních složek (dále ABS), fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Zápis o výpovědi s podezřelým Mikulkou Františkem, Krajské velitelství StB Gottwaldov, t.č. Uherské Hradiště, 16. 9. 1949. O archivních materiálech uložených v ABS týkajících se pronásledování římskokatolické církve srov. blíže Gabriellová, P.: *Kartotéka akce „48“ a vyhodnocení tzv. protistátní činnosti členů Církve římskokatolické ve vybraných tzv. ilegálních skupinách*. In Sborník Archivu bezpečnostních složek č. 9/2011, s. 45-94. Případ F. Mikulky je zmiňován na s. 82.

Číslo 6441

Země moravoslezská

Polit. okres Mor. Třebová
(Samostatné město.)

Arcidiecése olomoucká

Děkanství Vel. Opavovice

Fara Sevičsko

Rodní a křestní list.

zdejší rodní a křestní knihy Sv. XVII. list 10. dosvědčuje se tímto úředně, že
v obci (místo, ulice, číslo) Sevičsko, městeč, č. 131.

dne (vypiš) čtrnáctého prosince letá Páně tisíc
devět set šestáctého (číslicemi) 14/12. 1932.

se narodil(a) dne (i rok) 26. prosince 1932. ve farním
chrámu Páně ad Sct. Assumpt. b. M. V. v Sevičsku podle římskokatolického
obřadu pokřtěn(a) byl(a) manželský syn - dečra:

(rodní a křestní jméno) Mikulka Jiří / m. František

Otec* Mikulka Josef, občan ležurník v Ostravě
m/o. syn Františka Mikulky, obchodníka,
v Lidstvi u jeho manželky Anny rozee
Goppe, náb. římsko-katolické

Matka* Marie, dcera Vana Filipa, měšťana
a písařka v Sevičsku a jeho manželky
Julie rozee Pehelové, náb. říms. katol.

Křtil důst. pán: P. František Mikulka, up. kaplan v Kroměříži

Kmotři: Stanislav Mikulka, up. obchodník v Olomouci
Julie Filipová, up. manželka měšťana v Sevičsku

Porodní asistentka: Josefa Tomášková, č. 232. v Sevičsku

Poznámka: *

Potvrzuje vlastnoručním podpisem a razítkem úředním:

Farní úřad v Sevičsku, 7. listopadu 1932.

František Hožumplik,
Farář

*Rodní a křestní jméno, náboženství, čas narození atd. jako v matrice.

Rodní a křestní list Jiřího Mikulky, kterého v roce 1932 pokřtil jeho strýc František, tehdy kaplan farnosti Panny Marie v Kroměříži.

Po vysvěcení ho jako každého mladého kněze čekala pastorační služba v různých větších, ale i menších obcích. Byl postupně kaplanem v Kuníně, Libavě a ve Vítkově. Působistěm, kde strávil kaplan Mikulka nejdělsí časový úsek, byla farnost Panny Marie v Kroměříži, kam nastoupil v roce 1918 a kde působil až do roku 1941.⁶ Jak už to tehdy bývalo zvykem u dětí z početných rodin, dbal na rodinné vazby a byl připraven učinit zadost své kněžské povinnosti při milých příležitostech, jakými byla například narození dětí v rodinách sourozenců. Ze zachovaných dokumentů kupříkladu víme, že 26. prosince roku 1932 pokřtil jménem Jiří ve farním chrámu Páně v Jevíčku prvorozeného syna svého bratra Josefa, obecního tajemníka v Ostravici.⁷

Dne 21. září 1941 se páter František Mikulka stal farářem v Kelči.⁸

Politicky byl před druhou světovou válkou organizován v Československé straně lidové (ČSL), která hájila během první československé republiky zájmy katolických věřících všech společenských vrstev, a ačkoliv to Vatikán ani biskupské konzistoře nekvitovaly s přílišným nadšením, znamenali významnou posilu stranických struktur právě katoličtí kněží. Podle vlastního vyjádření byl Mikulka členem ČSL do roku 1938, kdy jako taková v podstatě zanikla a většina členstva přešla do Strany národní jednoty. Po obnovení činnosti ČSL v roce 1945 po skončení nacistické okupace se již do jejích řad nevrátil. Byl ovšem až do násilného ukončení jeho činnosti v roce 1948 členem Orla, kde vykonával funkci vzdělavatele.⁹

Jako zajímavost můžeme uvést, že páter Mikulka byl nadšeným motoristou – vlastnil řidičský průkaz a byl též majitelem slavného vozu Škoda Popular.¹⁰

Poprvé v hledáčku bezpečnostních orgánů

Během složitého období po skončení druhé světové války nastal čilý společenský kvas, v němž probíhal zápas o další orientaci Československa. Není úkolem popisovat na tomto místě peripetie tzv. lidové demokracie 1945-1948, charakterizované mohutnou ofenzívou komunistů a z mezinárodního hlediska situací, kdy „*železná opona začala nezadržitelně oddělovat Západ od Východu*“.¹¹ Farář Mikulka neměl příznivé mínění o politických změnách, které doslova klepaly na dveře, a nenechával si své názory pro sebe. Mezi početnou skupinou hluboce věřících občanů obce ležící v tradiční religiózní oblasti Moravy i jejího blízkého okolí měl, jak se zdá, značnou autoritu. Poprvé se „utkal“ se státní mocí již několik měsíců před únorem 1948, konkrétně v dubnu a v říjnu 1947. V prvním případě díky

6 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Zápis o výpovědi s podezřelým Mikulkou Františkem, Krajské velitelství StB Gottwaldov, t.č. Uherské Hradiště, 16. 9. 1949.

7 Mikulka Jiří – Rodní a křestní list, kopie v držení autorů.

8 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Zápis o výpovědi s podezřelým Mikulkou Františkem, Krajské velitelství StB Gottwaldov, t.č. Uherské Hradiště, 16. 9. 1949 a Římskokatolická farnost Kelč. Přehled kněží [cit. 2012-30-04]. Dostupný z [www:<http://www.kelc.farnost.cz/prehled_knezi.html](http://www.kelc.farnost.cz/prehled_knezi.html).

9 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Zápis o výpovědi s podezřelým Mikulkou Františkem, Krajské velitelství StB Gottwaldov, t.č. Uherské Hradiště, 16. 9. 1949.

10 Za informací z 29. 4. 2012 děkujeme MUDr. Jiřimu Mikulkovi (nar. 1932).

11 Měchýř, J.: *O novodobých dějinách Československa*. Několik informací, poznámek a úvah o uplynulých sedmdesáti letech. Praha : Magnet-Press, 1991, s. 53.

jeho výmluvnosti a též díky „*vyhýbavým odpovědím svědků*“ vyřkl okresní soud v Hranicích osvobozující ortel.¹² O druhém případě jsme zpraveni daleko podrobněji. Mikulka byl tehdy dokonce vyšetřován Pobočkou oblastní úřadovny Státní bezpečnosti (StB) ve Zlíně. Předmětem vyšetřování se staly jeho výroky, které pronesl 29. října 1947 na veřejné schůzi v budově místního národního výboru (MNV) v Kladerubech, obci, jež spadala pod římskokatolickou farnost Kelč. Na základě dochovaného udání podaného 17. prosince 1947 zmíněnou pobočkou oblastní úřadovny StB Mikulka tehdy prohlásil, že mnozí lidé „*pracují i v neděli ve svátek Krista-Krále, církevně uznávaný svátek, a že na svátky [sic!] státem uznané nepracují. V tyto státem uznané svátky že chodí jen v průvodech s fangličkami, což státu nemůže prospěti.*“¹³ Udání bylo vypracováno po výsleších účastníků schůze, k nimž došlo 24. listopadu 1947 na Velitelství stanice SNB v Choryni, do jejíhož obvodu Kladeruby spadaly. Svědek Bedřich Škařupa z Kladerub uvedl, že na zmíněné schůzi Mikulka prohlásil, že „*dialektický materialismus staví své základy na hmotě a jako protiklad uvedl křesťanský světový názor*“.¹⁴ Svědci Ferdinand Pelc a František Mánek, oba též z Kladerub, slyšeli Mikulkův návrh, že Marx byl Němec a že „*Němce jsme od nás vyhnali a Marxovo učení nám zde zůstalo*“.¹⁵ Dále prý údajně zlehčoval zmechanizování našeho průmyslu a řekl, že „*v důsledku tohoto zmechanizování průmyslu nastane nezaměstnanost, v důsledku toho bída a hlad*“.¹⁶ Kvůli těmto výroky byl Mikulka shledán podezřelým z „*rušení obecného míru a šíření nepravdivých zpráv*“, čímž prý poškodil „*veřejný klid a pořádek*“. Populární duchovní se k popisované události vyjádřil při výslechu na Velitelství stanice SNB v Kelči 28. listopadu. Vrchnímu strážmistrovi Ondřeji Krylovi sdělil, že jeho proslovy měly čistě náboženský ráz a rozhodně neměly za cíl pobuřovat posluchače proti státu. Závěrem pak výslovně uvedl, že „*celý případ se stal asi nesprávným pochopením mých slov z řad posluchačů, kteří nechápali správný smysl mé přednášky a domnívali se, že chci odvracet posluchače od jejich politického přesvědčení*“.¹⁷ Kelečská stanice SNB postoupila případ již zmíněné úřadovně StB ve Zlíně, která předala věc okresnímu soudu v Hranicích.¹⁸ Ve Zprávě pro evidenční účely, zaslané 17. prosince odboru pro politické zpravodajství Ministerstva vnitra (odbor VII), vrchní strážmistr Gajdoš ze zlínské Pobočky oblastní úřadovny StB uvedl: „*Farář Mikulka svojí výmluvností snaží se ve své výpovědi vyvrátiti zlý úmysl u provedených trestních činů. Při vyšetřování případu jednak SNB-VS v Choryni a též SNB-VS v Kelči, s.o. Hranice a zdejší úřadovnou bylo zjištěno, že výroky proneseny farářem Mikulkou měly ráz štvavý. Mimo toho uvedení svědci v trestním udání při svých výsleších vypovídali vyhýbavě, majíc [sic] obavu před mstou faráře Mikulky, který má vliv na celé okolí.*“¹⁹ Jak a zda vůbec okresní soud o údajném provinění kelečského faráře rozhodl, dochované materiály nevyprávějí.

12 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Zpráva pro evidenční účely odbor VII m.vn. [ministerstva vnitra-pozn. aut.], Pobočka oblastní úřadovny StB ve Zlíně, 17. 12. 1947.

13 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Udání – rušení obecního míru a šíření nepravdivých zpráv, Pobočka oblastní úřadovny StB ve Zlíně, 17. 12. 1947.

14 Tamtéž. Výslech vedl vrchní strážmistr Antonín Drápal.

15 Tamtéž.

16 Tamtéž.

17 Tamtéž.

18 Tamtéž.

19 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Zpráva pro evidenční účely odbor VII m.vn., Pobočka oblastní úřadovny StB ve Zlíně, 17. 12. 1947.

Společenské proměny let 1948 a 1949

Počátek roku 1948 probíhal v Československu ve znamení „houstnoucí“ politické atmosféry. Na ekumenickém shromáždění křesťanských církví 2. února v Praze zazněla výzva ke spolupráci křesťanů všech národů a států navzdory politickému rozdělení světa.²⁰ Tentýž den vydal pražský arcibiskup Josef Beran pastýřský list, v němž zazněla slova: „*Milí bratři! Na kazatelně, ve zpovědnici a kde jen můžete, hleďte působit na své svěření, aby prohlédli a poznali, kdo jsou jeho nepřátelé. Urovnávejte rozbroje v rodinách, osadách, ve veřejném životě. My kněží musíme být nejen hlasateli, ale i spolutvůrcové míru.*“²¹ Dne 24. února pak vydal kardinál Beran pastýřský list s názvem „Nemlč, arcibiskupe!“, jehož text uveřejnily deníky Lidová demokracie a Svobodné noviny následujícího dne, kdy se komunisté zmocnili vlády v Československu. V něm vyzval představitele KSČ k dodržování právního řádu: „*Neničte odkaz prezidenta Osvoboditele! Právní cestou se dosáhne trvalejších reforem, i těch nejradikálnějších!*“²² Když začátkem března ministr spravedlnosti a generální tajemník Ústředního akčního výboru Národní fronty (ÚAV NF) Alexej Čepička vyzval arcibiskupa Berana, aby církev veřejně vyjádřila kladný postoj k novému poúnorovému režimu, reagovali českoslovenští katoličtí biskupové na své schůzi 4. března v Brně mimo jiné slovy, že katolická církev „*se neváže na žádnou formu politickou nebo státní, poněvadž při svém zvláštním poslání chce sloužit nejvyšším zájmům svého lidu*“.²³

Ačkoliv prohlášení ÚAV NF o náboženské svobodě z 18. března 1948 deklarovalo svobodu náboženství a vykonávání náboženských obřadů, výroky vedoucích představitelů nové státní moci svědčily o jejich záměru řešit náboženskou otázku způsobem, který nemohl zejména nepočetnější křesťanské církvi v zemi naprosto konvenovat. Alexej Čepička sdělil v létě 1948 církevním tajemníkům NF, že je nutno učinit z církve „*nástroj našich přání a našich cílů*“.²⁴ Klement Gottwald ve své nové funkci hlavy státu naznačil i metodu – jde prý o odpoutání katolické církve od Vatikánu. „*Dostat je tak daleko, aby se s Vatikánem rozešli a stali se národní církví.*“²⁵ Biskupskou konferenci, resp. její zástupce, čekala složitá úloha hájit jejich církev v nelehkých jednáních s komisí pro náboženské otázky, která vznikla v rámci ÚAV NF 15. dubna 1948. To vše se odehrávalo na pozadí událostí, jakými byly například postupná likvidace Orla během pěti měsíců mezi dubnem a koncem září, červnové zatčení Antonína Jakuba Zemka, převora znojenských dominikánů, proces se skupinou Milosrdných bratří v čele s převorem Faustinem Josefem Hartlem v polovině října či orelská pouť na Hostýn 28.-29. srpna, považovaná režimem za demonstraci proti němu.²⁶

20 Vaško, V.: *Dům na skále I.* Církev zkoušená. 1945 – začátek 1950. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2004, s.64 a Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce.* Životopis Josefa kardinála Berana. Brno-Praha : Centrum pro studium demokracie a kultury a Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, s. 163.

21 Cit. dle Svoboda, B., Polc, J. V.: *Kardinál Josef Beran.* Životní příběh velkého vyhnance. Praha : Vyšehrad, 2008, s. 139.

22 Tamtéž, s. 142 a také Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce.* s.163.

23 Cit dle Vaško, V.: *Dům na skále I.*, s. 72 a Pernes, J.-Pospíšil, J.-Lukáš, A.: *Alexej Čepička.* Šedá eminence rudého režimu. Praha: Brána, 2008, s.127.

24 Kaplan, K.: *Stát a církev v Československu 1948-1953.* Brno : Doplněk, 1993, s. 45.

25 Tamtéž, s. 23.

26 Srv. např. Zemek, J. A.: *Vatikánský špion.* Olomouc : Maticе cyrilometodějská, 2002; Vaško, V.: *Dům na skále I.*, s. 186-187; Týž: *Neumlčená II.* Kronika katolické církve po druhé světové válce 2. Praha : Zvon, 1990, s. 85n a Vlček, V.: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964.* Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 2004, s. 160-161 a s. 256-257.

V podobných intencích probíhala státní církevní politika i v roce 1949. Na schůzi širšího předsednictva Ústředního výboru Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) dne 25. dubna ozřejmil Čepička taktiku jak čelit vlivu církevní hierarchie a Vatikánu. Bylo podle jeho slov nutno podchytit „*vhodným způsobem pokrokové kněze a kolem nich pokrokové katolíky-laiky*“.²⁷ Takto mělo vzniknout „*hnutí pokrokových katolíků, kteří by si vytýčili jako úkol obrodu církve v souladu se zásadami lidové demokracie*“.²⁸ Především se však na této schůzi ustanovila církevní komise ÚV KSČ, tzv. „církevní šestka“, jejíž působení řídil její předseda, jímž nebyl nikdo jiný než už několikrát zmiňovaný Alexej Čepička.²⁹

Shánění oněch „pokrokových kněží“ nebylo právě snadné, zejména vzhledem k tomu, že se nepodařilo získat žádného z biskupů. A tak v pramenech a historické literatuře nejčastěji padají jména duchovních, kteří se již v té době netěšili v katolických kruzích příliš dobré pověsti – Josefa Plojgara, Josefa Beneše, Alexandra Horáka, Jozefa Lukačoviče, Bohuslava Černockého, Josefa Bohumíra Kasana, Adolfa Petra Ungeru, Jindřicha Volného, Josefa Románka, Josefa Buchty, Jána Decheta, Štefana Zářeczkyho, Jana Máry či Josefa Fialy.³⁰ Tak se začala rodit tzv. Katolická akce, hnutí, jemuž měla strana a vláda poskytnout maximální podporu a vytvořit z něho „*takový mocný proud, který nakonec musí smést reakční hierarchii a i reakční kněžstvo*“.³¹ Arcibiskup Beran na to reagoval oběžníkem kněžím, v němž mimo jiné uvedl: „*Doufejme, že nebudete přijímat informace od odpadlých, suspendovaných či exkomunikovaných kněží. S ohledem na to, že v mnoha případech bylo proti naší vůli a proti úmyslům pořadatelstva zneužito náboženských poutí a slavností k cílům nenáboženským, doporučujeme velkou opatrnost při pořádání podobných slavností, jak pro volbu kazatele a celebranta, tak i k uspořádání programu.*“³² Katolickému duchovenstvu byl určen i oběžník biskupů ze 7. června; píše se v něm: „*Tvoří se přípravný výbor Katolické akce. Kdyby někdo z Vás byl pozván, necht' si uvědomí, že je to hnutí schizmatické a bude stíháno církevními tresty. Zůstaňte věrni svému čistě náboženskému poslání. Nenechejte se strhnout do nějaké nenáboženské a zejména politické činnosti. Zůstaňte věrni Kristu. Bďte nad svobodou církve a svobodou hlásání pravd Kristových, bez ohledu na to, zda se to komu líbí nebo ne.*“³³

27 Bulínová, M., Janišová, M., Kaplan, K. (eds.): *Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951*. Edice dokumentů. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci se Státním ústředním archivem v nakladatelství Doplněk, 1994, s. 85.

28 Tamtéž.

29 Srov. Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce*, s.195-196 a Pernes, J.-Pospíšil, J.-Lukáš, A.: *Alexej Čepička*, s. 134. Dalšími členy byli ministr zahraničí Vladimír Clementis, místopředseda vlády Zdeněk Fierlinger, předseda ideologické komise ÚV KSČ Jiří Hendrych, ministr informací Václav Kopecký, místopředseda vlády Viliam Široký. Později „šestku“ doplňoval i ministr školství a národní osvěty Zdeněk Nejedlý.

30 Vaško, V.: *Dům na skále I.*, s. 126-128 a Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 204.

31 Vaško, V.: *Dům na skále I.*, s. 131. Termínem Katolická akce se rovněž označuje účast laiků na církevní činnosti, respektive různé organizované skupiny integrující činnost laiků pod vedením kněží a řeholníků, jejichž účelem je jednak prosazovat katolická stanoviska ve společnosti, jednak rozvíjet vnitrocírkevní aktivity a zapojovat do nich laiky. Jednotlivé Katolické akce vznikaly obvykle v rámci států nebo podobných celků počátkem 20. století. Většina z nich zanikla již pod diktátorskými režimy nebo se přeorganizovala a zreformovala v modernější, uspořádanější a laičtější spolky s podobnými cíli. Asi největší a neaktivnější dosud existující Katolickou akcí je italská Azione Cattolica. V Československu je nutno rozlišit mezi skutečnou, „starou“ Katolickou akcí, jejíž činnost byla násilně ukončena státními orgány v červnu 1949, a „státní“ Katolickou akcí, o níž píšeme v naší práci.

32 Svoboda, B., Ploc, J. V.: *Kardinál Josef Beran*, s. 173 a dále také Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 204-208.

33 Bulínová, M., Janišová, M., Kaplan, K. (eds.): *Církevní komise*, s. 150n.

Katolická akce byla oficiálně ustavena 10. června 1949 v Obecním domě hlavního města Prahy. Z 250 přítomných bylo 68 kněží.³⁴ Následovala masivní kampaň na sbírání podpisů schvalujících tuto „novou“ Katolickou akci. Tato kampaň probíhala jak ve velkých městech, tak i na českém a moravském venkově. Brzy jí čelilo i katolické duchovenstvo na Hranicku, Vsetínsku a Valašskomeziříčsku, Kelč nevyjímaje.

Těchto několik řádek historického exkurzu bylo nutných, abychom pochopili kontext událostí, do kterých spadá nejtragičtější údobí působení P. Františka Mikulky jakožto kelečského faráře.

Farář Mikulka vs. státní moc

Po změně politických poměrů začala pro hodnostáře katolické církve i pro věřící občany doba mnoha protivenství. Jejich konání se stále více stávalo středem zájmu bezpečnostních složek. Svědčí o tom i materiály, které zaznamenávají, jaké údaje představitel státní moci zajímaly. Ze začátku května 1949 se zachovalo hlášení stanice SNB v Kelči nazvané „Římsko-katolická církev – postoj k dnešnímu lidově demokratickému zřízení; šetření.“³⁵ Z něho se dozvídáme, že v Kelči existují náboženské spolky – Katolická beseda a Charita (v čele obou spolků stál penzionovaný duchovní Jan Minář). Dále je zde zachycen zajímavý údaj, že k farnosti náleželo v oné době 139 ha lesa v katastru obce Police a 14 ha zemědělské půdy v Kelči, přičemž „*lesní půdu obhospodařuje farní úřad a zemědělskou půdu obhospodařuje jen z části. Z části je pronajata místním drobným zemědělcům.*“³⁶ Podle hlášení se také chystala 8. května 1949 pouť na Hostýn za předpokládané účasti až 600 osob. Na neděli 24. dubna stejného roku dostali zřejmě duchovní pokyn od „světské vrchnosti“, aby do svého kázání zakomponovali slova o míru. O tom, jak se s tímto zadáním vypořádal kelečský duchovní správce, svědčí následující věta: „*Ve farním kostele v Kelči bylo dne 24. 4. 1949 kázání, v němž bylo farářem Františkem Mikulkou vzpomenuo, aby byl zachován mír, a bylo čteno mírové poselství papeže z r. 1938, 1939 a k Vánocům 1948.*“³⁷

Ačkoliv se tímto vpravdě šalamounským způsobem vypořádal s požadavkem, jenž byl na něj vznesen, dostal se nepoddajný a pro nový režim tak nepohodlný kněz pochopitelně do hledáčku orgánů Státní bezpečnosti, a to konkrétně Krajského velitelství (KV) Gottwaldov (dříve Zlín), tehdy se sídlem v Uherském Hradišti; v materiálech tohoto útvaru se začaly množit informace o jeho „hříších“. Zprávy dodával agent působící pod značkou AK-221 a krycím jménem „Pavel“. Zájem tajné policie – a to platilo obecně v celé republice – se v této době zaměřil především na to, zda duchovní budou z kazatelen číst texty, o kterých byli předtím úředními místy informováni, že jejich zveřejnění je nepovolené. Týkalo se to především prohlášení vydávaných špičkami československého katolického duchovenstva.

Prvního vážného provinění z tohoto hlediska se tedy Mikulka podle dochovaných archiválií dopustil 19. června 1949, když z kelečské kazatelny přečetl text kardinála Josefa

34 Vaško, V.: *Dům na skále I.*, s. 141-145, dále o tzv. Katolické akci Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 203-215, a Kaplan, K.: *Stát a církev v Československu 1948-1953*, s. 79-91 a Vlček, V.: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964*, s. 30-33.

35 Srov. ABS, fond Krajská správa MV – Správa VB Gottwaldov, N 7/1, inv. č. 4, kart. 1 – Římskokatolické spolky v kraji, jejich majetkové poměry a jejich postoj k lidově demokratickému zřízení – hlášení, 1949.

36 Tamtéž.

37 Tamtéž.

Berana z 15. června, známý jako „Oběžník katolickému duchovenstvu a věřícímu lidu“.³⁸ V kostele tehdy z farářových úst mimo jiné zazněly věty: „*Prohlásili jsme a znovu prohlašujeme, že tato nepravá Katolická akce je hnutí rozkolné a každá spolupráce na ní a spolupráce s ní musí být stíhána církevními tresty. Inspirátoři a svolavatelé upadli již ipso facto do exkomunikace, tj. jsou vyloučeni z církve...*“³⁹ O přečtení listu informoval StB zmiňovaný informátor AK-221. Podle něj farář předčítal „Oběžník“, „...za naprostého ticha všech zúčastněných. Po mši vyšel průvod na náměstí za velkého počtu věřících, zvláště mužů.“⁴⁰ Informátorův řídicí orgán, vystupující pod značkou Dk-43, si ještě poznamenal, že „ve zprávě se pojednává o způsobu, jakým farář Mikulka infikuje věřící proti lidové demokratickému zřízení.“⁴¹

O týden později, 26. června, pak páter Mikulka přečetl další text, který vznikl stejně jako předchozí dne 15. června a který má zcela mimořádný význam v poučnorových vztazích mezi novým režimem a katolickou církví. Šlo o pastýřský list „Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“. Václav Vaško o něm napsal: „*Už jeho doručování kněžím bylo neobvyklé. V obavě, aby se jim list skutečně dostal do rukou, nebyl rozeslán poštou, ale roznášeli ho po farách a klášterech důvěryhodní kurýři, většinou chlapci a děvčata z kroužků skutečně [t.j. staré, pravé – pozn. aut.] Katolické akce. Jenže v patách za nimi chodili příslušníci Veřejné nebo Státní bezpečnosti a list zabavovali s výhrůžkou, že jeho veřejné čtení nebo rozšiřování bude považováno za trestný čin.*“⁴² Zde je ovšem jistá diskrepance, protože tento pastýřský list měl být podle pokynů biskupů čten v neděli 19. června na přenesený svátek Božího těla, ale údaje ze soudních spisů hovoří o tom, že ho Mikulka přečetl až další neděli, to jest 26. června.⁴³ Jsou dvě možnosti – buď soudní materiály pracují s mylným údajem, anebo skutečně Mikulka z určitých důvodů přečetl inkriminovaný pastýřský list o týden později. Vzhledem k dramatickým okolnostem doručování tohoto dokumentu na farnosti, původnímu určení data zveřejnění listu na 26. června a jeho nejednoduchému šíření, například opisováním, je téměř jistá druhá možnost.⁴⁴

Pastýřský list poměrně zevrubně rekapituloval dosavadní zásahy státu do náboženských svobod a postavení katolické církve, v bodech pak vytyčil podmínky nezbytné pro svobodné fungování církve, které by měly být ze strany státu splněny, a znovu konstatoval, že státní Katolická akce je rozkolné hnutí.⁴⁵

Do třetice – někdy na přelomu června a července 1949 (ani vyšetřovací a soudní materiály datum přesně nespecifikují) Mikulka přečetl exkomunikační dekret sv. Officia z 20. června 1949, v němž se pravilo: „*V poslední době založili nepřátelé katolické církve*

38 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Rozsudky – Rozsudek Státního soudu v Praze z 6. 1. 1950.

39 Vaško, V.: *Dům na skále I.*, s. 145.

40 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – list A č. 23 z 25. 6. 1949, Mikulka František, farář z Kelče činnost.

41 Tamtéž.

42 Vaško, V.: *Dům na skále I.*, s. 145.

43 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Rozsudky – Rozsudek Státního soudu v Praze z 6. 1. 1950. Jednotlivé výtisky pastýřského listu se lišily v určitých informacích, v některých exemplářích se jeho přečtení prikazovalo na neděli 26. 6. a až dodatečně bylo datum posunuto o týden dopředu. Je tak docela možné, že právě takový výtisk se dostal do rukou F. Mikulky, takže se držel původního pokynu svých církevních představených (Srov. Rázek A.: *Exkomunikační dekrety*. In *Securitas imperii* č. 11/2005, s. 157).

44 Rázek A.: *Exkomunikační dekrety*, s. 157 a Kaplan, K.: *Stát a církev v Československu 1948-1953*, s. 84. Potvrzuje to také okolnost, že již citované hlášení AK-221 z 25. 6. (viz pozn. 40) o čtení dalšího listu nehovoří. Zajímavé také je, že o přečtení tohoto listu se hlášení od informátora nedechovalo.

45 Svoboda, B., Ploc, J. V.: *Kardinál Josef Beran*, s. 246-255. Plné znění pastýřského listu uvádíme v příloze.

Distribuce:
Referátu J.
Č. l. referátu _____
Ref. přijal R.
Den distribuce 17. 8. 1949
Distributor A.
Poznámka _____

25
Dne 2. srpna 1949.

13218/50545-49

TAJNĚ!

LIST A č. 36.

Úlvar 522 A

Počet listů listu A _____

Řídící orgán Dk-43

Pořad. čís. příslušného listu B 14

Značka agenta AK-221 krycí jméno Pavel

Zpráva řídicímu orgánu předána dne 19. 8. 1949.

K č. j. _____ ze dne _____

Navazuje na list A č. 35 od AK-221 ze dne 12. srpna 1949.

Poznámka _____

1a Text 1b Shrnutí 2 Dokum. přílohy 3 Prameny 4 Pozn. agenta 5 Hodnocení 6 Opatření

Klasifikace: 1.

Věc: M i k u l k a František, farář z Kelče - činnost.

1a: Farář Mikulka byl na základě udání předvolán na KNV, kde byl poučen jak se má chovati. Ale farář Mikulka si toto ponaučení vůbec ne vzal za své a pokračuje ve své záškodnické činnosti dale. Podle hlášení s kazatelnice bude zavedeno v kostele vyučování katechismu, když již ~~má~~ několikrát před tím zdůrazňoval, že ve svých kázáních, že náboženství bude vyloučeno ze škol. Je to nepřítel pokroku, který lidi odvádí svým středověkým jezuitstvím od pravého poznání. Dale ohlašoval, že od 19. do 23. září bude se konati pro odvedence exercici na sv. Hostýně. Proto žádá rodiče aby vypravili všechny vojáky na toto, neboť jest to před vojnu velmi důležité.

1b: Zpráva pojednává o podvrtné činnosti i potom co byl poučen orgány lidové zprávy jak se má chovati.

2: Bez dokumentárních příloh.

3: AK-221 zprávu podává se svých poznatků.

4: Mezi občany v Kelči koluje zpráva, že farář Mikulka byl jmenován ~~xxxxxxxxxxxx~~ arcibiskupem na své zásluhy víceděkanem - což asi znamená zástupce děkana. Přirozeně, že toto povíšení jest pobídkou ne jen pro něho, ale hlavně pro zfanatisované stádo, aby se podle jeho vzoru nadále chovalo ke státu a vládě.

5: Zprávu považují za věrohodnou, AK-221 pracuje s pohnutek ideologických.

6: Zprávu podávám jako další poznatek ve věci faráře Mikulky.

Hlášení agenta Pavla (AK-221) o chování faráře Mikulky
(Archiv bezpečnostních složek)

v Československé republice falešnou Katolickou akci. Budou se snažit přimět katolíky této republiky, aby odpadli od katolické církve a odvrátili se od poslušnosti, kterou jsou povinni svému pravoplatnému církevnímu pastýři. Tato akce je tím ničemnější, že její propagátoři neváhali nutit násilím nebo lstí mnoho lidí k tomu, aby se do ní dali zapsat, ba dokonce se odvážili počítat a označovat za její členy také mnohé kněze a katolické laiky, kteří se do ní nikdy nepřihlásili, ba dokonce projevíli s ní nesouhlas. Proto Nejvyšší posvátná kongregace Sv. Officia, plnic svůj úkol chránit svobodu víry a mravů, jménem a autoritou Jeho Svatosti z Boží Prozřetelnosti papeže Pia XII. navrhuje a odsuzuje jmenovanou akci bezdůvodně nazvanou Katolickou akci jakožto schismatickou a zároveň prohlašuje, že všichni do jednoho, duchovní i laici, kteří se do ní vědomě a dobrovolně dosud přihlásili nebo v budoucnosti přihlásí, a zejména její původci a podporovatelé, jakožto schismatické a odpadlicí od katolické církve upadli, po případě उपadnou samotným činem do exkomunikace, vyhrazené zvláštním způsobem Apoštolské Stolicí, o kterém pojednává kanon 2314. Pro případ, že by tvrdošijně [setrávali?] v tomto církevním trestu, což nedej Bůh, bylo by třeba je postihnout ještě dalšími tresty církevního práva. V Římě, v paláci Sv. Officia, 20. června 1949. Petr Vigorita, notář. ⁴⁶

O dalších výrocih pátera Mikulky informoval Státní bezpečnost již zmiňovaný agent „Pavel“. Dne 5. července 1949 měl farář v kázání prohlásit: „Nedejte se svěsti lahodnými řečmi a sladkými sliby o blahobytu, zůstaňte věrni víře svých otců, svatě římské církvi a nedejte se zastrašiti žádnými hrozbami a tresty, neboť tak poroučí sv. Otec papež v Římě, a i když krev poteče, brány pekelné ji nepřemohou. (...) Ti, kteří Krista a svatou církev římskokatolickou zradili a protiví se jejímu ustanovení a nařízení svatého Otce, jsou z církve vyloučeni a na věky zavrženi. (...) Nebojte se pronásledování a trestů, sluší se více poslouchati Boha nežli lidi.“ ⁴⁷ Tato slova podpořil z výňatkem z epistolý svatého Pavla: „Kdož by jinak mluvil, nežli já jsem mluvil, budiž proklet.“ ⁴⁸ Agent „Pavel“ si dále povšiml, že Mikulku nikterak nezakrušilo zastavení státního příplatku, ba naopak, že s tím „vyrukoval ven a trousej to po lidech“. Na závěr pak agent uvedl, že „svými jezuitskými činy [farář] záměrně odvádí lidi od správné cesty a maří tak v zárodku každý pokus o převýchovu nového člověka.“ ⁴⁹

Když správce kelečské katolické farnosti přečetl výše zmíněné texty, jistě dobře věděl, že se jeho postavení stává velice vratkým. Už několik dní před 19. červnem byli totiž duchovní bezpečnostními orgány varováni, že především přečtení pastýřského listu může být posuzováno jako trestný čin šíření poplašné zprávy. Krátce po svátku Božího těla, když už nejvyšší stranická a státní místa měla přehled o tom, kde všude se četl „Oběžník katolickému duchovenstvu a věřícímu lidu“, bylo dokonce rozhodnuto o stupni postihu pro „neposlušné“ kněze. Ten, kdo text přečetl „z nevědomosti nebo ze strachu, dostane výstrahu, kdo četl vědomě, dostane pokutu 500,- až 5000,- Kčs, kdo věděl, četl nebo třeba

46 [Cit. 2012-26-03]. Dostupný z WWW:< <http://www.josephurt.cz/files/firmost/sbsec11-4.d%C3%AD.pdf>>. Dekretem z 1.července 1949 pak katolická církev zakázala členství katolíků v komunistických stranách. Srov. Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 214.

47 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – list A č. 27 z 11. 7. 1949, Mikulka František, farář z Kelče činnost.

48 Tamtéž. Slova apoštola Pavla v listu Galatským 1:8-9 podle ekumenického překladu z r. 1984 znějí: „Ale i kdybychom my nebo sám anděl z nebe přišel hlásat jiné evangelium než to, které jsme vám zvěštovali, budiž proklet!“ – srov. Bible, *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Ekumenický překlad. Praha : Ekumenická rada církví v ČSR, 1984, s. 921.

49 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – list A č. 27 z 11. 7. 1949, Mikulka František, farář z Kelče činnost.

i komentoval, na toho budiž podáno trestní oznámení.“⁵⁰ Ačkoliv páter Mikulka „Oběžník“ pouze přečetl a nikterak nekomentoval, na problémy už měl „zaděláno“. Neposloužilo mu také to, že 21. června 1949 oslovil varhaníka a ředitele kůru Jaroslava Očenáška (jinak bývalého předsedu místní organizace KSČ a bývalého předsedu AV NF v Kelči) s tím, aby podepsal prohlášení, v němž se jako dobrý věřící distancuje od tzv. Katolické akce, v opačném případě že by mohl přijít o místo varhaníka. Oslovený však prohlášení nepodepsal a o farářově aktivitě informoval stejného dne velitele stanice SNB vrchního strážmistra Ondřeje Kryla. Ten už 22. června o případu sepsal hlášení Krajskému velitelství StB Gottwaldov se sídlem v Uherském Hradišti, přičemž zároveň podotkl, že F. Mikulka přes výslovné upozornění přečetl z kazatelny „Oběžník katolickému duchovenstvu a věřícímu lidu“ (Kryl text nazývá „biskupským listem“)⁵¹. A jak již víme, 26. června přibyl kelečskému faráři ještě mnohem větší „vroubek“, totiž přečtení pastýřského listu „Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“.

To však ještě zdaleka nebylo vše. Na základě exkomunikačního dekretu sv. Officia se farář Mikulka rozhodl zakročit proti zdejší signatářce státní Katolické akce Vlastě Libosvárové, která se pro Katolickou akci angažovala taktéž sháněním podpisů. Tato žena podle své pozdější protokolární výpovědi od mládí působila v Kelči jakožto kůrová zpěvačka při římskokatolických církevních obřadech. Společně s manželem, jenž byl bez vyznání, vstoupila v roce 1945, bezprostředně po válce, do KSČ. Mikulka někdy mezi 19. a 23. červencem 1949 oznámil řediteli kůru Jaroslavu Očenáškově, že Libosvárová již nesmí zpívat v kostelním sboru, neboť je ve smyslu dekretu sv. Officia jako členka komunistické strany exkomunikována.⁵² Osobně to farář dotyčně sdělil 8. srpna.⁵³ O tři dny později jí pak zabránil, aby se jako zpěvačka zúčastnila pohřebního obřadu, konaného ten den v Kelči.⁵⁴ V tom okamžiku do případu veřejně zasáhl ředitel kůru Jaroslav Očenášek, který celou věc oznámil Okresnímu výboru Katolické akce ve Valašském Meziříčí, čímž se následně do případu vložil i kultový tajemník Krajského národního výboru v Gottwaldově. Pozval si F. Mikulku k projednání celé záležitosti, avšak ten „během jednání vystupoval velmi sebevědomě, odvolával se na poslušnost vůči biskupům a dodal, že je si vědom svého činu a svůj původní názor a rozhodnutí nezmění a že nadále považuje uvedenou zpěvačku [Libosvárovou] za exkomunikovanou a svoje rozhodnutí neodvolal.“⁵⁵ Úředník jistě překvapený knězovou neústupností uvědomil o jeho postoji dva dny na to Krajské velitelství Státní bezpečnosti v Uherském Hradišti s douškou „zprávu Vám předávám k dalšímu opatření.“⁵⁶ Dlužno však podotknout, že Očenáškova horlivost, s níž se obracel na před-

50 Rázek A.: *Exkomunikační dekrety*, s. 158 a dále o tom i Kaplan, K.: *Stát a církev v Československu 1948-1953*, s. 84-85 a Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce*, s. 211.

51 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – Oznámení Jaroslava Očenáška, 21.6.1949 a Podezření z útisku-hlášení VS SNB Kelč KV StB Uherské Hradiště, 22.6.1949.

52 Datum 23.7. 1949 uvádí agent „Pavel“ – srov. ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – list A č. 29 z 29. 7. 1949, Mikulka František, farář z Kelče činnost. Datum 19. 7. 1949 uvádí do protokolu Vlasta Libosvárová – srov. ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava - Vyšetřovací svazek Mikulka František, Protokol sepsaný s Vlastou Libosvárovou 6. 9. 1949.

53 Tamtéž.

54 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – Teroristický postup far. Mikulky proti s. Vlastě Libosvárové v Kelči - Určeno Okresnímu výboru Katolické akce ve Valašském Meziříčí, 10.8.1949.

55 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František - KNV v Gottwaldově, P. František Mikulka, provinění v souvislosti s exkomunikačním dekretem sv. Officia, 20. 8. 1949.

56 Tamtéž.

stavitele Katolické akce, zřejmě pracovníky StB nepotěšila. Uvědomělý varhaník mohl tak odhalit úlohu, kterou v případě faráře Mikulky hrál; on totiž byl oním agentem AK- 221 s krycím jménem „Pavel“, který dodával pravidelné zprávy o kelečském duchovním.

I po tomto extempore však zprávy od AK-221 o aktivitách nepohodlného kněze přicházely jeho řídicímu orgánu dál. Z nich vysvítá, že se farář Mikulka chystal zavést v neděli a ve svátky přímo v kostele vyučování katechismu, neboť podle jeho slov byly „činěny různé výklady a pokusy týkající se katolické víry tak, aby věřící katolíci byli od pravého cíle záměrně odváděni (...) Bude to 15-20 minut katechismu, takže budou moci jak mladí, tak staří zdokonaliti se ve znalostech naší svaté víry. Jako pomůcka vedení katechetiky bude nám knížka nazvaná 'Katolická abeceda', kterou vydali Salesiáni.“⁵⁷ Donašeč celkem správně pochopil, že toto vyučování má sledovat cíl „mařiti dílo Katolické akce, která oznámila konání veřejných schůzí“.⁵⁸

Z hlášení, která se ocitla ve složkách příslušníků hradištské StB, jasně vyplývalo, že vliv faráře Mikulky na podstatnou část obyvatel Kelče byl obrovský, jeho autorita značná a z hlediska státní moci nebezpečná. Jeho dny na svobodě byly tedy sečteny. A tak dne 1. září 1949 po konzultaci s ministerstvem vnitra rozhodlo Krajské velitelství StB Gottwaldov se sídlem v Uherském Hradišti (krycí název 522-A) o Mikulkově zatčení.⁵⁹

Zatčení a co po něm následovalo, smrt Jana Valíčka

Dne 6. září 1949 odcestoval farář František Mikulka na několikadenní pobyt do Olomouce. Cestou se zastavil ve svém bývalém působišti – na děkanství u Panny Marie v Kroměříži, kde byl v 19 hodin zatčen příslušníky Velitelství stanice SNB Kroměříž. Stalo se tak na základě protokolárních svědeckých výpovědí Vlasty Libosvárové a Jaroslava Očenáška, které narychlo pořídili právě 6. září na stanici SNB v Kelči „orgáni“, jak se sami nazývali, Velitelství oddílu StB Vsetín. V protokole oba vyslyšení neopomněli zdůraznit, že kněz k nim měl výhrady už od roku 1945, protože jsou organizováni v KSČ.⁶⁰ Následně zatčeného dopravili do věznice Krajského soudu v Uherském Hradišti.⁶¹ Podle dochované daktyloskopické karty byl nově příšedší vězeň 172 cm vysoký a vážil 84 kg. Bylo též zaznamenáno, že tvar hlavy je kulatý, obličej plný, červený, čelo nízké, vlasy prošedivělé, obočí světle kaštanové a oči modré. Zatčený uváděl znalost české a německé řeči a jako vojenský poměr „kapitán duchovní služby“. Jako nejbližší osobu uvedl bratra Rudolfa, toho času bydlícím v Laškově.⁶²

Tím mohla být celá nepřijemná záležitost s „tvrdohlavým“ duchovním vyřešena, ovšem opak byl pravdou. 12. září 1949 referoval velitel stanice SNB v Kelči vrchní

57 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – list A č. 37 z 30. 8. 1949, Mikulka František, farář z Kelče činnost.

58 Tamtéž.

59 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – telegram Ústředna vnitra Útvaru 522-A ze dne 1.9. 1949. O tehdejší organizaci Státní bezpečnosti viz blíže Dvořáková, J.: Státní bezpečnost v letech 1945-1953. (Organizační vývoj zpravodajských a státní bezpečnostních složek). Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2007.

60 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Vyšetřovací svazek Mikulka František – Protokol s Vlastou Libosvárovou, 6.9.1919 a protokol s Jaroslavem Otčenáškem, 6.9. 1949.

61 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka – telegram Útvar 522-A Útvaru 701-A [Ministerstvo vnitra, skupina BAa (vnitřní Státní bezpečnost) – pozn. aut.] z 6.9. 1949.

62 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka – daktyloskopická karta pro sbírku otisků prstů – Mikulka František, pozn. 67/S.

Velitelství stanice národní bezpečnosti
K e l č ,okres Val.Meziříčí.

Dne 22.června 1949.

Čís.jedn.2854/1949.

Kelč,22.června 1949.

TAJNE!

Krajské velitelství Stb.

ŘEDNÍ ZÁZNAM č. 12./49.

Uh.Hradiště.

Počet listů ul. zápisomů 1.

P.Mikulka František řim.kat.farář
z Kelče,podezření z útisku-hlášení.

Dne 21.června 1949 předvolal si zdejší řim.kat.farář František Mikulka svého varhaníka Jaroslava Očenáška z Kelče,jemuž předložil strojem psané prohlášení jak vidno s připojeného opisu oznámení Očenáškov a vyzval ho,aby toto prohlášení podepsal.

Když Očenášek podpis odepřel,upozornil ho farář Mikulka,aby si to dobře rozmyslel a nepodepíše-li,že od příštího dne přestane být varhaníkem v Kelči a mimo to,bude vyloučen z cirkve.

Vzhledem k tomu,že Očenášek odepřel podpis a odešel,k dalšímu rozhovoru nedošlo.

Farář Mikulka jest jedním s kněží,kteří přes upozornění přečetl z kazatelny dne 19.6.1949 t.zv.biskupský list.

Jaroslav Očenášek je příslušní KSČ,bývalý předseda místní organizace KSČ a býv.předsada MAV-NF v Kelči.

Jmenovaný učinil samostatné oznámení případu okresnímu a krajskému vedení KSČ.

Zdejší stanice se o případu dozvěděla od svého důvěrníka a faráře Mikulku zatím v této věci nevyslychala.

V dáném případě je podezření z útisku.

Vzhledem k celostátní akci,která je v současné době vedena,dávám uvedený případ tamnímu velitelství Stb.k posouzení,zda by bylo vhodné učiniti na faráře Mikulku trestní oznámení podle zák. o útisku,resp.nebude-li provedeno určité opatření v rámci celého kraje tamním velitelstvím Stb.

P.František Mikulka je nar.24.2.1891 v Hejčíně s.o.Olomouc, stanice NB,Olomouc-Hejčín,farní úřad Klášter Hradiško s.o.Olomouc, syn Františka a Anny roz.Soppe-ové,přisl.do Kelče s.o.Val.Meziříčí,bytem v Kelči čp.107,řim.kat.farář v Kelči,vysokoškolské vzdělání,nár.české,osobní majetek nemá,dosud zachovalý.Poznámka: K lidovému demokratickému zřízení má záporný postoj.

Toto hlášení se zasílá současně:

KV-NB Gottwaldov,KV-Stb,Uh.Hradiště,VO-Stb Vsetín a OV-NB Valašské Meziříčí.

Velitel stanice:
vrch.strážm.Kryl.

M. Křiváček

„Podezření z útisku“ – hlášení velitele stanice STB v Kelči vrch. stržm. Kryla z 22. 6. 1949 (Archiv bezpečnostních složek)

strážmistr Kryl na Krajské velitelství StB do Uherského Hradiště, že nastávají potíže s nespokojenými kelečskými farníky. Měl na mysli stížnost ředitele kůru a varhaníka Očenáška, do jehož bytu se po ranní mši 8. září 1949 dostavilo 10 rozhořčených žen, které důrazně žádaly, aby se Očenášek nejdéle do příští neděle zasadil o Mikulkovo propuštění. Když se zdráhal, reagovaly slovy: „*Když nebudeme mít našeho faráře, nepotřebujeme ani varhaníka.*“⁶³ Podle Očenáška šlo o ženy z Mariánské družiny v Kelči, z nichž si bezpečně pamatoval Marii Chvatíkovou z Kelče a Boženu Novosádovou z Němetic.⁶⁴

Události v Kelči a okolí se dostávaly do pohybu. Očenášek tušil, že se něco děje, resp. že se chystá „nějaká akce“ organizovaná známými osobami z bývalé, tedy původní Katolické akce. Vedl ji zemědělec z Kelče Ambrož Pitrůn. Když večer Očenášek při mši, již celebroid bývalý děkan P. František Urbanec, začal hrát, neozýval se zpěv věřících, ačkoli kostel byl plný. Důvod pochopil, až si přečetl papír připevněný na vchodových dveřích, na němž stálo: „*Peklo začíná – proto lidé nezpívejte a jen se tiše modlete...*“⁶⁵ Totéž se dělo druhý den při ranní mši. Očenášek z toho vyvodil závěr: „*Zřejmě se jedná o provokační sabotáž nevědomělých věřících v souvislosti zajištění [sic!] p. far. Mikulky...*“⁶⁶ Ve svém hlášení určeném StB v Uherském Hradišti, opět pod krycím jménem „Pavel“ a značkou AK-221, uvedl Očenášek kromě již zmíněného zemědělce Ambrože Pitrůna ještě další viníky nepokojů – kaplana P. Antonína Vrzalíka, kelečského řezníka Aloise Vykopala, domkáře Josefa Mlčáka a také Jana Škařupu a Františka Slimáčka. Jedním z hlavních iniciátorů byl prý kelečský obchodník František Mašláň. Farníci si mezitím domysleli, že Očenášek má svůj podíl na Mikulkově zatčení, a proto byl vystaven dalším atakům, zejména ze strany kelečských žen. Jeho účasti na mších museli asistovat příslušníci SNB. Farníci se dohodli s kaplanem Vrzalíkem, že dokud nebude Mikulka propuštěn, nebude při mších hráno na varhany a bude se modlit růženec jako na Velký pátek. Na Janu Pivodovi, předsedovi zdejšího AV NF, si farníci vymohli, že bude 13. září 1949 vyslána deputace na Krajské velitelství StB do Uherského Hradiště, kde jí má být příslušnými orgány vysvětleno farářovo zatčení. K tomu ovšem nakonec nedošlo; těžko si lze také představit, že by se tam s kelečskými občany někdo vůbec bavil.⁶⁷

Bohužel, hektické události si zanedlouho vyžádaly i nejvyšší daň. Nešťastným protagonistou následujících událostí se stal poštovní zřízenec Jan Valíček, jednatel místního AV NF.

13. září 1949 se do bytu Jaroslava Očenáška dostavili dva muži. Mladší, jehož věk později varhaník odhadl na přibližně 30 let, byl oblečen do khaki uniformy s hodností armádního praporčíka, starší, jemuž Očenášek hádal něco mezi 45 až 50 lety, měl civilní oděv a odznak KSČ v klopě saka. Návštěvníci mu sdělili, že se na něj obrazejí jakožto na zdejšího zasloužilého komunistu, na něhož byli doporučeni majorem Navrátilem z Nového Jičína a kapitánem Langem z Valašského Meziříčí. Potřebují, aby jim byl nápomocen při likvidaci ilegální vysílačky o síle 100 Kw, která vysílá z Kelče či blízkého okolí; rádi by,

63 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka – Mikulka František, farář z Kelče – zpráva VS SNB Kelč pro KV StB Uherské Hradiště. Velitel SNB v Kelči přikládá ke zprávě i dva opisy dopisů J. Očenáška ONV Valašské Meziříčí z 12.9.1949.

64 Tamtéž.

65 Tamtéž.

66 Tamtéž.

67 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – list A č. 42 z 12. 9. 1949, Mikulka František, farář z Kelče činnost. Deputaci měli tvořit F. Slimáček, J. Škařupa, A. Pitrůn, J. Pivoda a předseda MNV v Kelči Antonín Vícha.

aby k tomu přibral ještě aspoň jednoho zdejšího spolehlivého komunistu. Věc je ale přísne tajná, takže by se o ní nemělo nikde hovořit.

Očenášek tedy poslal pro svého spolustraníka Jana Valíčka, jemuž zřejmě nejvíce důvěřoval. Po jeho příchodu si oba neznámí muži s Očenáškem a Valíčkem, kteří se domnívali, že jde o vojenské zpravodajské důstojníky, smluvili na druhý den v 15 hodin schůzka u lesa zvaného Lišky v katastru obce Horní Těšice na křižovatce silnice Kelč-Horní Těšice-Hranice. Po odchodu od Očenáška se neznámí spolu s Valíčkem zastavili v hostinci a poté zašli ještě k němu na návštěvu, kde se zdrželi do 23. hodiny.

Druhý den oznámil Očenášek Valíčkovi, že se schůzky nebude moci zúčastnit, protože čeká důležitý telefonický hovor, a požádal ho, aby jel na sraz sám, s čímž Valíček souhlasil. Jak se poději ukázalo, toto náhlé rozhodnutí zachránilo varhaníkovi život. Zároveň ovšem uvědomil o setkání také strážmistra Rudolfa Čecha z kelečské stanice SNB a požádal jej, aby se rovněž dostavil na smluvené místo na křižovatce. Policista tam dorazil na svém jízdním kole zhruba v 15,15 hodin, avšak nikoho zde již nezastihl. Další den, to jest 15. září, vyšlo najevo, že se Jan Valíček z včerejší schůzky nevrátil a je nezvěstný. Stanice SNB v Kelči uvědomila Velitelství oddílu StB ve Vsetíně, že v Kelči je postrádán místní občan. Příslušníci StB ze Vsetína se rozjeli na inkriminované místo a zahájili zde pátrání. V lese asi 50 metrů od křižovatky našli jízdní kolo a opodál ležící mrtvolu muže se střelnou ránou v levém spánku; v mrtvém byl poznán kelečský poštovní zřízenec Valíček. Šetřením bylo zjištěno, že se osudného dne mezi 15. a 16. hodinou pohyboval v lese zvaném Lišky ve společnosti dvou mužů, jejichž popis se shodoval s popisem udaným Očenáškem. Někdy po 16. hodině slyšeli svědkové, pracující poblíže lesa Lišky, jeden výstřel, což ovšem v lese nebylo nic neobvyklého, takže tomu nevěnovali přílišnou pozornost.⁶⁸

Do Kelče se dostavili 15. září také pracovníci IV. oddělení Krajského velitelství Národní bezpečnosti z Gottwaldova (tedy kriminalisté), aby vyslechli svědky, kteří mohli k případu něco sdělit. Hajný Josef Kajnar z Horních Těšic, do jehož „rajónu“ patřily i Lišky, vypověděl, že viděl kolem 15. hodiny přijíždět do lesa neznámého muže v pošťácké čepici [tedy Valíčka – pozn. aut.], za chvíli s ním spatřil stát i dva neznámé muže, avšak výstřel nezaslechl.⁶⁹ Antonie Románková z Kelče, která měla blízký vztah k zastřelenému, nic bližšího o jeho posledních chvílích nevěděla. Vzpomněla si však, že jí Jan Valíček 12. září řekl, že „*on jest občany v Kelči označován zároveň se soudružkou Libosvárovou za ty, kteří se přičinili a jsou vinní, že faráře Mikulku z Kelče vzali.*“⁷⁰

Co se tedy blízko křižovatky u lesa Lišky odehrálo a kdo byli oni dva neznámí? Mladší v uniformě se jmenoval Vlastimil Janečka, starší František Motal. Oba patřili ke skupině mužů z oblasti kolem Bystřice pod Hostýnem a Rajnochovic, nespokojených s poúnorovým vývojem, která je v odborné i popularizační literatuře označována jako Hory Hostýnské a u jejichž počátků stál Josef Čuba z Rajnochovic, předválečný člen ČSL a po válce člen Československé strany národně socialistické.⁷¹ Janečka sloužil jako voják z povolání v československé armádě; na protest proti poúnorovým poměrům uprchl od svého útvaru v Kroměříži. Byl to on, kdo považoval Očenáška a Valíčka za viníky zatčení faráře Mikulky

68 Ličení smrti Jana Valíčka viz ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – Vražda Jana Valíčka z Kelče – zpráva, Útvar 522-A Útvaru 701 A, ze 17. 9. 1949.

69 ABS, fond V/ Brno, archivní číslo V-2675 Brno – Operativní materiál, Zápis o výpovědi svědka Josefa Kajnara z 15.9.1949.

70 ABS, fond V/ Brno, archivní číslo V-2675 Brno – Operativní materiál, Zápis o výpovědi svědkyně Antonie Románkové z 15.9.1949.

71 Srov. např. Pospíšil, J.: *Nesmířitelní – Hory Hostýnské*. Vizovice : Lípa 1991.

a prosazoval jejich fyzickou likvidaci jako odvetu a zároveň výstrahu před podobnými případnými aktivitami dalších občanů angažujících se pro poučovací režim. Tím, kdo zastřelil Valíčka, byl zřejmě František Motal, bývalý železničář, narozený v Suchdole nad Odrou, který byl zadržen na Šumavě při pokusu o ilegální přechod hranic, ale podařilo se mu uprchnout a vrátit se na Hostýnsko (jeho druhá žena pocházela z Rajnochovic).⁷²

Vyšetřovatelé z KV StB v Uherském Hradišti se snažili vykonstruovat spojitost mezi Valíčkovou smrtí a Mikulkovým zatčením takto: „*Očenášek byl spolupracovníkem orgána zdejšího velitelství a tento podával zprávy obstavením určité pošty, jež se dělo prostřednictvím pošt. zřízence Valíčka. Valíček však s řídicím orgánem nespolečnicoval, ani ho neznal. Očenášek, jehož slabostí byla mnohomluvnost*“⁷³, měl údajně veřejně zdůrazňovat svůj podíl na Mikulkově zatčení. „*Rovněž tak Očenášek se zbytečně sám zveřejňoval, a to tím, že psal písemná hlášení na faráře Mikulku veřejným institucím OAV-NF a OV Katol. akce ve Val. Meziríčí zároveň se žádostí o zjednání nápravy. Na tomto základě pak po zatčení Mikulky bylo na Očenáška útočeno se [sic!] strany kléru, že jest autorem zatčení faráře Mikulky. Předpokládáme, že farář Mikulka, resp. jeho spolupracovníci byli nějak ilegálně činní, nebo aspoň ve spojení, kterážto ileg. skupina činí takto pomstu za zatčeního Mikulku. Jsme dále toho názoru, že oba ilegalisté, kteří navštívili Očenáška a náhodně i Valíčka, byli považováni za bezpečnostní orgány a není tudíž vyloučeno, že těmto ilegalistům něco nevědomě prozradili, zejména neřekl-li něco Valíček na schůzce těsně před zavražděním.*“⁷⁴

Za zmínku také stojí, že KV StB v Uherském Hradišti upozornilo 22. září 1949 Povereníctvo vnútra (krycí název 402 A) v Bratislavě na to, že muži, kteří zastřelili J. Valíčka, mohou být ve spojení s někým ze Žiliny a že může dojít k jeho kontaktování. Pozoruhodné také je, že uherskohradištská „estébáci“ z vyšetřování vyvodili, že „*vrahové přišli s úmyslem zavraždit celkem tři osoby, které pokládali pravděpodobně za spolupracovníky StB a za původce zatčení Mikulky, a to mimo Valíčka předsedu akčního výboru [NF] Očenáška z Kelče a jednoho příslušníka SNB [zřejmě strážmistra Rudolfa Čecha – pozn. aut.], rovněž z Kelče.*“⁷⁵

Výsledky a soud

Dne 16. září proběhl na KV StB v Uherském Hradišti výslech Františka Mikulky, v němž potvrdil svou účast na exkomunikaci Vlasty Libosvárové. Do protokolu prohlásil: „*Jako kněz řím. kat. církve považoval jsem za svou povinnost řídit se dekretem Sváté stolice, t.j. papežským dekretem o Katolické akci. Tuto záležitost jsem považoval za vnitřní záležitost církve, neboť církev jako státem uznaná náboženská společnost má svoje zákony a řády, dle nichž jsou členové církve povinni se řídit. Přestupují-li členové církve tyto*

72 Doležalová, M.: *Josef Čuba (1893-1951)*, [cit. 2012-28-03]. Dostupný z www.ustrcr.cz/cs/josef-cuba. Oba dva, Janečka i Motal, zahynuli v prosinci 1949, resp. v květnu 1951 v přestřelkách s příslušníky bezpečnostních složek. Podrobně o skupině Hory Hostýnské srov. ABS, přírůstek Brno – Hory Hostýnské, trestní oznámení na I. dílčí část teroristické skupiny (KV StB Uherské Hradiště, červen 1950). Zde je stručně popsáno i zastřelení J. Valíčka F. Motalem.

73 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – Vraždy Jana Valíčka v Kelči v souvislosti se zatčením faráře Mikulky – vysvětlení, Útvar 522-A Útvaru 701 A, ze 16. 9. 1949.

74 Tamtéž.

75 ABS, fond V/Brno, archivní číslo V-2675 Brno – Operativní materiál, Útvar 522 A Útvaru 402 A 22.9.1949.

zákony a řády, má církev právo jako každý jiný státem uznaný spolek tyto ze své společnosti vyloučit. Jelikož Katolická akce byla postižena exkomunikačním dekretem, považoval jsem za čistě vnitřní záležitost církve, aby mohla ty členy, kteří tuto Katolickou akci propagují a podpisy pro ni sbírají, ze svého středu vyloučit, jako každý jiný státem uznaný spolek. Rozhodně jako kněz řím. kat. církve přísahal jsem při svém vysvěcení na kněze poslušnost svým představeným a kdybych tuto poslušnost porušil, propadl bych sám církevním trestům. Na svou obhajobu prohlašuji, že jak u Libosvárové, tak také u jiných katolíků, kteří se provinili Katolickou akcí a svoje provinění nechtějí uznat, jsem ve svém svědomí povinen oznámit, že propadají exkomunikačnímu dekretu Svaté stolice, t.j. papežskému dekretu. Není to ode mě nějaká osobní zaujatost proti té či oné osobě, nýbrž čistě výkon mého odpovědného úřadu. Zdůrazňuji, že toto mé jednání jsem nepovažoval za přestupek proti státním zákonům a nařízením, poněvadž vyloučení z církve exkomunikanovaných osob je čistě záležitostí zodpovědných představených církve.“⁷⁶ V dodatku k zápisu o výpovědi z 26. září 1949 Mikulka v podstatě znovu potvrdil vyšetřujícím orgánům to, co jim předtím nahlásil ve svých relacích Očenášek. Z podpisu pod tímto dodatkem vyplývá, že vyšetřovatelem, který Mikulku vyslyšel, byl Alois Grebeníček.⁷⁷ Na spojitost Mikulkova zatčení se smrtí Jana Valíčka, k níž došlo konec konců až v době farářova věznění, nebyl Mikulka dotazován. Na Státní prokuraturu, oddělení Brno, tak bylo 26. září 1949 z Uherského Hradiště odesláno trestní oznámení na faráře Mikulku a kaplana Vrzalíka (vyšetřován na svobodě) s podezřením ze spáchání trestného činu velezrady, jehož se měli dopustit tím, že důsledně plnili „zahraniční štvavé výzvy Vatikánu, namířené proti naší lidové demokratické republice, zejména pokud jde o její rozvrácení a rozvrácení její společenské soustavy zaručené ústavou...“⁷⁸ Skutkovou podstatu věci tvořilo vystupování kněží (hlavně však F. Mikulky) proti V. Libosvárové a J. Očenáškoví. Je tedy vlastně velkým paradoxem, že dva členové komunistické strany si stěžovali na to, že jim bylo (ať už skutečně či domněle) bráněno v působení v placených funkcích (zpěvačka, varhaník a ředitel kůru) při katolickém kostele. Za zmínku jistě stojí, že trestní oznámení podepsal velitel KV StB štábní kapitán Ludvík Hlavačka, jenž nenašel pro obvinění duchovní žádnou polehčující okolnost: „*Ač oba vzešli z chudých, hospodářsky a životně neutěšených poměrů, není u nich naděje, že by se zapojili do socialistické výstavby našeho státu, jelikož mají záporný postoj k socialisaci a podlehli štvavé papežské a vatikánské politice ve prospěch západních mocností.*“⁷⁹

Dne 19. října 1949 byl farář František Mikulka eskortován z věznice v Uherském Hradišti do Krajské soudní věznice v Praze XIV., tedy v Praze na Pankráci. Spolu s ním

---

76 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Vyšetřovací svazek Mikulka František – Zápis o výpovědi s podezřelým Mikulkou Františkem, KV StB Gottwaldov, t.č. Uherské Hradiště, 16. 9. 1949.

77 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Vyšetřovací svazek Mikulka František – Dodatek k zápisu o výpovědi s podezřelým sepsaného [sic!] 26. 9. 1949 ve věznici krajského soudu v uherském Hradišti s Františkem Mikulkou, KV StB Uherské Hradiště, 26. 9. 1949. Alois Grebeníček působil v Uherském Hradišti jako vyšetřovatel do roku 1951.

78 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – Trestní oznámení, KV StB Uherské Hradiště, 26. 9. 1949. A. Vrzalík nakonec souzen nebyl, vystřídal ve správě kelečské farnosti jako provisor právě F. Mikulku a v roce 1953 odešel do Brumova. Srov. *Pamětní kniha farnosti sv. Václava Brumov* [cit. 2012-03.04]. Dostupná z http://www.farnostbrumov.ic.cz/Historie_farnosti/1953.htm.

79 Tamtéž. Ludvík Hlavačka se stal v říjnu 1950 velitelem nově konstituované Pohraniční stráže a v letech 1955-1962 vykonával, už v hodnosti generála, funkci náměstka ministra vnitra.

D o d a t e k

k z á p i s u o v ý p o v ě d i s p o d e z ř e l ý m
sepsaného 26.9.1949 ve věznicí krajského soudu v Uh.Hradišti s

Františkem M i k u l k o u ,

farářem z Kelče, okr.Val.Meziříčí, příslušná a bytem Kelč.žp.107.

k věci:

Vzpomínám si, že když byl vydán z Vatikánu exkomunikační dekret rechal jsem si zavolat varhaníka Jaroslava O č e n á š k a kostelníkem Radou, aby přišel do mého kanceláře. O č e n á š e k ke mě přišel a já jsem mu přečetl opravu dal přečíst prohlášení, že nepodepsal katolickou akci a že i v budoucnosti jí nemíni podepsat. Očenášek prohlásil, že je to politické a že on s tím má smutnou zkušenost a že nic nepodepíše. Já jsem mu na to řekl ať si to přečte a když né tak to bude mít pro něho následky. Pamatuji se, že jsem také řekl Očenáškoví, že když podepíše katolickou akci, že bude podle Vatikánu exkomunikován. O tom, že nesmí jako varhaník hrát na choře jsem mu výslovně neřekl, avšak podotýkám, že jsem to Očenáškoví naznačil.

Také si pamatuji, že jsem jednou řekl Očenáškoví, že Vlasta Libosvárová nesmí zpívat v kostelním sboru, že je exkomunikována a kdyby se chtěla zúčastnit ve sboru zpěvu tak sbor nesmí s ní zpívat a nech raději zpívají občané.

Prohlašuji, že jsem jenom upozorňoval Očenáška na katolickou akci a na následky, kterého by ho mohli pítkat při podpisu katolické akce a upozornění, které jsem mu dal přečíst a podepsat bylo jenom pro kostelní zaměstnance, které bylo vlastně takovým upozorněním před exkomunikací. Rozhodně jsem Očenáškoví nebránil v hření na kostelní varhany a v tomto pokračoval dále.

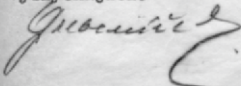
O tom, že bych měl říci Očenáškoví, že je exkomunikován se nezakládá napravdě.

Jinak nemám co bych do protokolu uvedl.

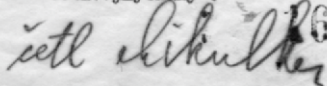
Skončeno, přečteno, schváleno a podepsáno.

Uh.Hradiště, 26.9.1949.

Vyslychající

četl: Vyslychaný :

Dodatek k zápisu o výpovědi podezřelého F. Mikulky, sepsaný 26. září 1949 a podepsaný vyslychajícím příslušníkem Krajského velitelství StB v Uherském Hradišti Aloisem Grebeničkem (Archiv bezpečnostních složek)

eskorta přepravila i pátera Ignáce Stodůlku, faráře z Vlachovic u Uherského Hradiště, později odsouzeného k 2,5 rokům vězení za pomoc při ilegálním přechodu hranic.⁸⁰

V Kelči ovšem ani nyní nezavládl klid. 29. listopadu 1949 zde občané zahájili podpisovou akci za propuštění svého faráře. Text petice, určené Státní prokuratuře u Státního soudu v Praze, byl rozeslán MNV a AV NF v Kelči, Němčicích, Babčicích, Lhotce u Kelče, Komárovicích a Kladerubech a také do tří obcí přiřazených do Kelče – do Rouské, Skaličky a Zámorsků. Zásahem SNB, jež se dověděla o akci od svého informátora, se podařilo z těchto míst texty s podpisovými archy stáhnout. Jak se ukázalo, iniciátory akce byli dva rolníci z Kelče – František Slimáček a Ambrož Pitrůn. Pitrůn, narozený 16. listopadu 1911 v Kelči, otec tří dětí, vlastnil v té době 5, 67 ha půdy. Materiály KV StB o něm uvádějí: „...je starým příslušníkem ČSL, pro tuto stranu se silně exponuje a své lidovecké přesvědčení dává nepokrytě najevo. Jeho tři bratři jsou kněží řím.-kat., jeden z nich je stíhán zákonem. Je zarytým nepřitelem lidové demokratického zřízení. Všeobecně byl vždy považován za osobu všední a bezvýznamnou, teprve po zatčení faráře Mikulky pracuje se Slimáčkem jako druhý mluvčí lidovců. Po stránce státně bezpečnostní je míti za to, že není natolik duševně vyspělý, aby se mohl zapojiti do nějaké protistátní akce ve větším měřítku.“⁸¹ O Slimáčkovi, narozeném v Kelči 11. ledna 1906,⁸² otci pěti dětí, majiteli 9, 68 ha půdy a vzorném rolníku co se týče povinných dodávek, se zde píše: „...je starostou místního Sokola v Kelči a má dosud na občany značný vliv. V žádném politické straně nikdy organizován nebyl a není, avšak po únoru 1948 vystupuje jako lidovec a byl zvolen předsedou kostelního výboru. Po zatčení faráře Mikulky se silně exponuje pro tuto věc, s tím účelem, aby byl farář Mikulka z vězení propuštěn. Je často navštěvován věřícími, kteří spadají pod farnost Kelč, a je všeobecně považován za jejich mluvčího. Po stránce státně bezpečnostní je míti za to, že je natolik rozumný, aby se neúčastnil nějaké organizované akce ve větším měřítku proti bezpečnosti státu.“⁸³

V Praze zatím páter František Mikulka očekával hlavní soudní přelíčení. Došlo k němu 6. ledna 1950. Státní soud v Praze, jehož senátu předsedal JUDr. Václav Černý, svým rozsudkem shledal Františka Mikulku vinným, konstatoval, že spáchal zločin velezrady podle § 1 odst. 1, písm. c/ zákona č. 231/48 Sb., a odsoudil jej k restu těžkého žaláře v trvání 7 let, čtvrtletně zostředěného tvrdým ložem, a peněžitému restu ve výši 10 000 Kčs. Do restu byla obžalovanému započtena zajišťovací a vyšetřovací vazba od 6. září 1949 do 6. ledna 1950. Soud taktéž vyslovil konfiskaci celého jmění obžalovaného.⁸⁴ V odůvodnění se značně kostrbatou češtinou píše, že „jednání obviněného, který přečetl věřícím exkomunikační dekret o K. A. [Katolické akci] a dále pastýřský list Dr. Berana a biskupů a ordinářů,

80 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – Mikulka František, farář z Kelče, a Stodůlka Ignác, farář z Vlachovic, eskorta do Prahy, KV StB Uherské Hradiště, 18. 9. 1949 a Gabrielová, P.: *Kartotéka akce „48“ a vyhodnocení tzv. protistátní činnosti členů Cirkve římskokatolické ve vybraných tzv. ilegálních skupinách*, s. 72.

81 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – list A č. 1/49 z 9. 12. 1949 – Podpisová akce o propuštění faráře Mikulky.

82 Materiály města Kelč ovšem uvádějí jako rok Slimáčkova narození 1909 – srov. *Kelečský rod Slimáčků* [cit. 2012-29-03]. Dostupný z [www: http://www.kelc.cz/rs/article.php?id=1113](http://www.kelc.cz/rs/article.php?id=1113). I když byl v padesátých letech režimem perzekvován, dožil se vysokého věku a zemřel v roce 1999. Jeho osoba je předlohou pro postavu Františka ve filmu „Všichni dobří rodáci“, jehož ztělesnil Radoslav Brzobohatý.

83 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava – Operativní materiál Mikulka František – list A č. 1/49 z 9. 12. 1949 – Podpisová akce o propuštění faráře Mikulky.

84 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Rozsudek Státní soudu v Praze z 6. 1. 1950, s. 1 a 2.

obsahující štvavé útoky proti K. A. a tím tedy proti Národní frontě – ve snaze uskutečnit cíle sledované tímto dekretem a pastýřskými listy, t.j. zničení a rozvrácení lidově demokratického zřízení a společenskou a hospodářskou soustavu republiky zaručené ústavou. A řídě se dekretem diskriminoval Vlastu Libosvárovou odepřením účasti na kostelním zpěvu a Jar. Očenáška vyloučením účinkování jako ředitele kůru s tím, že Libosvárová je a Očenášek že bude exkomunikován pro účast na K. A. naplňuje skutkovou podstatu zločinu velezrady dle § 1 odst. 1 lit. c zák. č. 231/48 Sb. po stránce subjektivní i objektivní.“⁸⁵ Dále obžalovanému podle § 44, písm. 1b trestního zákona „*přitěžovalo opakování, naproti tomu polehčovalo dosavadní bezúhonné chování, že čin spáchal z poslušnosti k církevní vrchnosti, a doznání...*“⁸⁶ Soud ovšem konstatoval, že polehčující okolnosti byly v převaze, takže byl obžalovanému vyměřen trest „*pod nejnižší hranicí zákonné sazby*“.⁸⁷ Štěstím Františka Mikulky nepochybně bylo, že se v tomto případě StB nesnažila vykonstruovat jeho napojení na skupinu, která provedla likvidaci Jana Valíčka. V tom případě by byl trest zcela jistě podstatně vyšší.

Přesto se František Mikulka proti rozsudku odvolal. Nejvyšší soud však v ústním přeličení 5. července 1950 odvolání zamítl a potvrdil původní rozsudek, přičemž obžalovanému byla stanovena povinnost uhradit náklady odvolacího řízení.⁸⁸

Po odpykání trestu, další soudní jednání, přezkumná řízení

Trest si František Mikulka odpykával v Nápravně pracovním táboře ve Valdicích u Jičína. Detaily o průběhu jeho věznění nemáme bohužel k dispozici. Zařízení však patřilo k velmi obávaným věznicím tehdejšího Československa. Byli sem umístěováni vězni s dlouhodobými tresty odnětí svobody, kteří zde pracovali ve výrobních provozech státních podniků, umístěných uvnitř věznice. Nedobrovolně zde trávila své dny řada představitelů katolické církve – např. pozdější královéhradecký biskup Karel Otčenášek, biskup litoměřický Štěpán Trochta, generální vikář olomoucké arcidiecéze Stanislav Zela, kněží a zároveň lidovečtí politikové Jan Šrámek a František Hála, tvrdým výsledkům zde byl podrobován cíhošťský farář Josef Toufar. Z dalších významných vězňů můžeme jmenovat například někdejšího náčelníka Hlavního štábu Československé armády generála Bohumila Bočka, jenž zde v roce 1952 zemřel.⁸⁹

Dne 7. září 1956 po odpykání celých 7 let odnětí svobody a zaplacení peněžitého trestu byl František Mikulka z vězení propuštěn. Při propuštění uvedl adresu pobytu u rodiny své sestry Anny Rozsivalové v Ústí nad Labem, Fučíkova ulice 46, kam se následně uchýlil.⁹⁰

---

85 Tamtéž, s. 8.

86 Tamtéž, s. 8.

87 Tamtéž, s. 9.

88 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Odvolací rozsudek, Nejvyšší soud, 5. 7. 1950.

89 O věznicích ve Valdicích srov. *Věznice Valdice v historii českého vězeňství*. Historická penologie 2/2007, s. 1-14 [cit. 2012-30-03]. Dostupný z [www: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Historicka%20penologie/2007/hp_07_02.pdf](http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Historicka%20penologie/2007/hp_07_02.pdf).

90 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Vyšetřovací svazek Mikulka František – Vyrozumění o propuštění odsouzeného, NPT Valdice u Jičína, 7. 9. 1956.

Koncem šedesátých let již páter Mikulka žil v charitním domově na Moravci v okrese Žďár nad Sázavou, který vznikl v roce 1951 z bývalého sanatoria sv. Rafaela.⁹¹ Tehdy se také rozhodl využít svého zákonného práva a 26. února 1969 podal návrh na provedení přezkumného řízení ve věci svého odsouzení. Zvláštní senát Krajského soudu v Ostravě za předsednictví JUDr. Miloslava Tušly případ projednal a rozhodl, že původním rozsudkem z 6. ledna 1950 byl porušen zákon a že se tudíž František Mikulka v plném rozsahu zprošťuje viny za zločin velezrady. Odůvodnění tohoto nového verdiktu se opíralo zejména o skutečnost, že u hlavního líčení v roce 1950 nebyl slyšen žádný ze svědků vyslechnutých během předchozího vyšetřování a že nebyly u téhož hlavního líčení citovány ani později založeny do spisu inkriminované pastýřské listy a exkomunikační dekret, ačkoli jejich šíření a čtení byly součástí Mikulkovy obžaloby. V odůvodnění nového verdiktu se dále uvádělo: „Rozsudek [z r. 1950 – pozn. aut.] *trpí též naprostým nedostatkem konkrétní zátěže zažalovaného a odsouzeného trestného činu, toliko uvádí, že obviněný v době od 15. 6. 1949 v Kelči pokusil se zničit a rozvrátit lidové demokratické zřízení atd., aniž jeho skutky, které mají být posouzeny jako trestný čin, byly náležitě uvedeny. Skutky, pokud byly zjištěny v důvodech napadeného rozsudku, nezakládají trestný čin podle tehdy platného trestního zákona.*“⁹²

Další události již spadají do období, které je v našich novodobých dějinách známo pod termínem „normalizace“. Proti rozsudku z července 1969, který Františka Mikulku zprostil viny, vznesl dne 12. ledna 1971 tehdejší generální prokurátor České socialistické republiky (ČSR) JUDr. Oldřich Dolejší stížnost pro porušení zákona, tentokrát v neprospěch obviněného. Prikázal Krajskému soudu v Ostravě věc znovu projednat a zjistit, zda se František Mikulka nedopustil jiného přečinu než velezrady, například pobuřování. 31. března pak projednal Nejvyšší soud ČSR ve veřejném zasedání v senátě za předsednictví JUDr. Marie Dojčárové zmíněnou stížnost generálního prokurátora a zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě z července 1969, jímž byl Mikulka zproštěn viny za zločin velezrady. Uvedeným důvodem bylo porušení zákona tímto verdiktem, a sice v ustanovení § 2 odst. 5, 6 Trestního řádu.⁹³ V odůvodnění senát Nejvyššího soudu ČSR uvádí, že nebylo provedeno dokazování a zvláštní senát Krajského soudu v Ostravě „se spokojil jen s obhajobou obviněného a hodnocením jeho původu“⁹⁴ a ponechal bez povšimnutí skutečnost, „že obviněný byl před čtením dekretu a pastýřských listů pracovníkem ONV upozorňován, aby je nečetl, a že projevil vlastní iniciativu v plnění exkomunikačního dekretu vůči Vlastě Libosvarové a Jaroslavu Očenáškovvi. Zvláštní senát měl pak provést důkaz čtením trestního oznámení, popř. spisem krajského soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 1 T 010/61 a uvážít, zda by nebylo vhodné vyžádat zprávy k osobě obviněného

91 Sanatorium, o jehož vybudování se zasloužil moravecký kněz P. Kašpar Dunda, zahájilo činnost v r. 1907. Bylo vyhlášenými lázněmi a vodoléčebným ústavem, v zimě se zde konaly exercicie a duchovní cvičení. Vedení sanatoria bylo tehdy svěřeno Kongregaci sester III. Řádu svatého Františka pod ochranou svatého archanděla Rafaela. Sanatorium zaniklo r. 1950 po nedobrovolném odchodu rafaelek do soustředovacího tábora v Rýžovišti. Rok na to ovšem na jeho místě vznikl charitní domov, k němuž byl přičleněn i nedaleký „Louisin dům“, sloužící do té doby jako chorobinec pod vedením Milosrdných sester svatého Karla Boromejského. – Srov. *Historie a současnosti charitního domova na Moravci* [cit. 2012-31-03]. Dostupný z www.ckch.cz/dokumenty/chd-moravec-historie-soucasnost.pdf.

92 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Rozsudky – Rozsudek Krajského soudu v Ostravě z 25. 7. 1969.

93 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Rozsudky – Rozsudek Nejvyššího soudu z 31. 3. 1971.

94 Tamtéž, s. 3.

*od příslušných národních výborů“.*⁹⁵ K událostem kolem Katolické akce, pastýřských listů a exkomunikačního dekretu se Odůvodnění vrací v historickém exkurzu, kde se píše: „...*stanovisko Vatikánu a stanovisko oběžníku, jež biskupové uložili duchovním přečíst v kostelích dne 19. 6. 1949, měla za cíl postavit katolicky smýšlející občany proti lidově demokratickému zřízení. Zásah Vatikánu do vnitřních poměrů československých měl svou autoritou zmíněný politický záměr podpořit.*“⁹⁶

Tak se tedy projednávání případu opět vrátilo ke Krajskému soudu v Ostravě.

Mezitím ovšem dne 10. května 1971 František Mikulka v charitním domě na Moravci ve věku 80 let zemřel.

Přesto se 3. ledna 1973, tedy bezmála dva roky po jeho smrti, konalo veřejné zasedání senátu Krajského soudu v Ostravě, znovu za předsednictví JUDr. Miloslava Tušly. Co se týče přečtení tří inkriminovaných církevních dokumentů, soud dospěl k následujícímu závěru: „...*v této části jednání obviněného nelze spatřovati skutkové znaky zločinu velezrady ani z hlediska objektivního, ani subjektivního, nýbrž, že tato část konkrétního jednání obviněného naplňuje znaky přečinu pobuřování podle § 3/1 zák.č. 231/48 Sb.*“⁹⁷ Co se týče pokusů o exkomunikování Vlasty Libosvárové a Jaroslava Očenáška, „*pak ani v tomto skutku nelze spatřovat nějakou část nebo součást velezrádného jeho jednání. Je nepochybné, že obviněný těmito rozhovory s uvedenými pracovníky zneužil výkonu svého úřadu duchovního, resp. své nábožensko-zaměstnavatelské funkce k vykonávání vlivu na věci politického života, a to zřejmě ve směru nepříznivém lidově demokratickému řádu republiky, a proto krajský soud posuzuje toto jednání obviněného jako naplnění skutkové podstaty přečinu dle § 28 zák.č. 231/48 Sb.*“⁹⁸ Vzhledem k tomu, že oba přečiny v té době podléhaly amnestii prezidenta republiky ze dne 9. května 1968, bylo výrokem Krajského soudu v Ostravě z 3. ledna 1973 trestní stíhání již zemřelého obviněného zastaveno.⁹⁹

Závěr

Tím končí naše pojednání o případu, tehdy zdaleka nikoliv ojedinělém. Byl jedním z mnoha, které se týkaly lidí, střetnuvších se po změně režimu v únoru 1948 s tehdejší novou státní mocí, jež zavedla v Československu totalitní režim. Na příkladu pátera Františka Mikulky jsme mohli pozorovat mnohé typické mechanismy fungování orgánů poúnorové státní správy, bezpečnostních složek a justice a také sledovat, jak se nový režim vyrovnával s tzv. náboženskou otázkou, jež pro něj představovala v některých oblastech závažný problém.

---

95 Tamtéž.

96 Tamtéž, s. 6.

97 ABS, fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava, Rozsudky – Rozsudek Krajského soudu v Ostravě z 3. 1. 1973, s. 4.

98 Tamtéž.

99 Tamtéž.

Hlas československých katolických biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky¹⁰⁰

Draží věřící!

V nesmírně vážné chvíli našeho náboženského i národního života obracíme se na vás tímto listem, právem učící Církve. Láska k národu i lidu Československé republiky vede nás, abychom k vám promluvili v rozhodujících dnech, kdy jste se stali svědky útoku na jednotu a vedení katolické Církve u nás. Abyste věděli, kde je pravda a právo a vaše místo v Církvi i v národě, slyšte hlas svých pastýřů, kteří u vědomí odpovědnosti před Bohem a svědomím celého světa po zralé úvaze nemohou již mlčet.

Všichni jste v poslední době svědky široce založené akce, jejímž cílem je přinutit čs. biskupy k uzavření dohody mezi církví a státem. Sdílíme s naší veřejností názor, že poměr Církve a státu je neutěšený a bolestný. Tento stav je jistě nepřirozený, neboť obě společnosti se mají vzájemně doplňovati, a nepřispívá ani k všeobecnému, veřejnému a vnitřnímu klidu věřících. Nejhorší na tom je, že i přemnozí věrní katolíci duševně trpí, neboť jistě milují upřímně svou církev a svůj stát a jsou plni obav o jejich budoucnost.

To způsobuje i nám biskupům, kteří jsme z ustanovení Božího strážce odkazu Kristova a zodpovídáme před Ním za spásu vašich duší, nemalou bolest. Bolí nás to tím více, že veškerá zodpovědnost za neúspěch jednání je od lidí nedosti informovaných svalována na nás, jimž je vaše věčné i časné blaho největším pokladem, pro nějž jsme ochotni obětovati všechno.

Chápeme vaše samozřejmé právo, že chcete býti informováni pravdivě i z naší strany, neboť jsme o to ustavičně z různých stran žádáni. Nemajíce již jiné možnosti, pokoušíme se o to, jak nám přikazuje naše svědomí, tímto pastýřským listem, prosíme při tom Boha, aby hlas pastýřů dospěl k vašemu sluchu, aby byl slyšen s vírou a správně pochopen. Také nám, strážcům pravd a zákonů Božích, záleží nemálo na upřímné a spravedlivé dohodě se státem. Nemůže nám být přeče lhostejno, jsou-li naše poměry příznivé rozvoji křesťanského života či nikoliv. Vždyť jsou nám známy překážky, které se staví dnes v cestu křesťanskému smýšlení a hlavně jeho uskutečňování v denním praktickém životě.

Víme dobře, kolika práv jste už byli zbaveni, tak jako ani vám není neznámo, kolik příkoří musela církev u nás v poslední době již vytrpět. Byli jsme si vždy vědomi tíhy své zodpovědnosti za spásu vašich duší před Bohem. Usilovali jsme vždy a usilujeme ještě dnes, i když s malou nadějí na úspěch, o to, abychom obhájili a zabezpečili svatá práva vás křesťanů jako svobodných občanů státu, jak to žádá přirozený i Boží řád. A k těmto všelidským a obecně uznávaným právům člověka patří netoliko svoboda soukromého náboženského přesvědčení a volnost prováděti náboženské úkony, ale i svobodné uskutečňování zásad tohoto přesvědčení jako norem života jednotlivců i společnosti, a to bez obav o osobní svobodu, občanskou rovnocennost a ohrožení existenčních práv. K uskutečňování pak a k zabezpečení této náboženské svobody pro katolíky jsou v pojetí Církve z ustanovení Božího bezpodmínečně nutné tyto další předpoklady: Uznání

---

¹⁰⁰ Jeden z inkriminovaných textů, který přečetl v kostele páter František Míkulka. Reagoval na vznik státní Katolické akce.

pravomoci sv. Otce jako nejvyšší viditelné hlavy Církve, jakož i uznání a respektování pravomoci biskupů s ním spojených. Neuznávat tuto zásadní skutečnost znamená neuznávat katolickou církev, jak ji chtěl mít Kristus, a každá akce, podnikaná mimo, nebo proti vůli biskupů, spojených s římským papežem, přerušuje její základní strukturu, rozbíjí jednotu Církve a směřuje nutně k jejímu zničení.

Dalšími zásadními předpoklady pro uznání pravé svobody Církve plynoucí z přirozeného práva je respektování výsostného práva rodičů na výchovu jejich dětí, zabezpečení nejen svobodné křesťanské výuky mládeže, ale i výchovy jak ve škole, tak i mimo školu, uznávání rodiny jako svátostného svazku i práv a povinností z toho plynoucích, jakož i práva věřících na shromažďování ve svobodných sdruženích a organizacích. K tomu přistupují i nutné předpoklady svobodného náboženského života, bez nichž by byl ve svém celku i jednotlivců neuskutečnitelný. To jest: Potřebný počet církevních škol, výchovných sociálně-charitativních ústavů, kulturních a dobročinných institucí, svobodný tisk periodický i knižní v dostatečném počtu, svobodný a neomezovaný přístup ke všem možnostem společenského a kulturního života. Konečně jsou nezbytné i finanční prostředky a hmotné zabezpečení takových institucí a ústavů, neboť bez nich nebylo by možno Církvi rozvinout úspěšnou činnost k blahu našeho lidu a uchránit kostely a církevní budovy před neodvratným zchátráním a zkázou.

Toto všechno jsme již v potřebné míře měli a toto všechno bylo nám v poslední době odňato. V těžkých poměrech, za mnohých obtíží budovala církev u nás s krajními obětmi z naší vůle, z vašich prostředků, pro vás a vaše děti sociální a výchovné ústavy, školy, semináře, exerciční domy, budovala svůj tisk, pastorační a spolkovou organizaci, vytvářejíc podmínky duchovního života. A co z toho všeho za krátkou dobu zbylo? Nemusíme vám předkládati, draží katolíci, o tom zvláštních důkazů. Poohlédněte se jen kolem, sledujte události a zjistíte snadno, že katolická církev v Čs. republice za staleté služby národu, za svou kulturní a charitativní činnost, za oddanost svému lidu, za neohroženost a utrpení v době okupace, obdržela velmi trpkou odměnu. Stojí tu dnes oloupena, zbavena většiny svobod a práv, zneuctěna, pošpiněna skrytě i veřejně pronásledována.

Jen si všimněte, jak se vede dnes Církvi v Československu. V rozhlase i veřejných projevech je vedena soustavná kampaň proti ní, zejména proti sv. Otci a biskupům, kteří jsou její, Bohem stanovení představenými. Posvátný charakter rodiny i svrchované právo rodičů na výchovu dětí jsou záměrně podkopávány. Všechno náboženský tisk, až na výjimky zcela bezvýznamné, byl zrušen; byly zastaveny dokonce i úřední věstníky ordinářů, jež informovaly kněžstvo o důležitých státních zákonech a nařízeních. Místo nich byl zaveden min. školství, věd a umění tzv. Věstník katolického duchovenstva, který zdaleka není katolický, poněvadž nemá církevního schválení, je vydáván proti vůli ordinářů a ač je určen katolickým duchovním, je řízen nekatolíky v duchu proticírkevním a snaží se spravovat přímo státními orgány záležitosti zcela církevní a vyřadit tak biskupy z vykonávání jejich pravomoci. Každá katolická kniha, jež má být vydána, dokonce i knihy modlitební, jsou podrobovány předběžné státní cenzuře, do katolických nakladatelství jsou dosazování státní zmocněnci. Byly vydány, pod výhrůžkou trestu, zákazy jakéhokoliv shromažďování a školení katolíků mimo kostel, ano i osud kostelů, jak naznačují nucené soupisy bohoslužebných předmětů a posvátných nádob, je, jak se zdá, nejistý.

Církev je zbavena posledního zbytku majetku, není respektována ani zákonem stanovené minimum, v mnoha případech byla zastavena duchovenstvu i výplata kongruy. Církevní školy už téměř neexistují a osud těch několika zbývajících zůstává v trapné

nejjistotě o svou budoucnost, čímž trpí nejvíce žáci a jejich rodiče. Byl dokonce vykonáván nátlak na rodiče, aby vzali své děti z církevních škol, a to přímo pod výhrůžkou existenčních následků. Učitelé náboženství jsou ideově prověřováni a jsou jim dávány směrnice jak učit náboženství v duchu materialistickém. Jakákoliv náboženská výchova mládeže ve spolcích, mariánských družinách, eucharistických kroužcích apod. byla na mnoha místech pod trestními následky zakázána a je soustavně znemožňována tím, že si stát osvojil monopol materialistické školní i mimoškolní výchovy, takže výchova v duchu křesťanském je znemožňována a je považována téměř za ilegální. V tomto ohledu dostali jsme se tak daleko, že dokonce i na bohoslovecké fakulty a učiliště byli dosazeni lektoři tzv. společenských nauk, jejichž posláním je dosíci postupně, aby dokonce i naši bohoslovci byli vychováváni v ideologii materialistické. Zcela protizákonně bylo nařizováno provedení soupisu veškerého církevního jmění, dokonce i kostelních sbírek, a přímým šetřením na místě byl proveden takový soupis v mnoha případech bezohlednými protiústavními prohlídkami. Činí se neustálé pokusy o odnětí zbývajících církevních budov, jejich náboženskému poslání, zejména o zabránění celých klášterů a ústavů pro výchovu kněžského a řeholního dorostu. Zvláště na Slovensku bylo násilně vystěhováváno několik řeholních domů a kněží odvezeni nákladními auty. Ministerstvem vnitra byly vydány směrnice Krajským velitelstvím Státní bezpečnosti o tom, jak postupovat proti Církvi a jejím příslušníkům. Byla někde zakázána již i duchovní cvičení, na mnoha místech byly znemožňovány náboženské pouti, nebo jich bylo zneužito k účelům nenáboženským. Konference biskupů v Dolním Smokovci, jež měla zaujmout stanovisko k požadavkům vlády, musela být přerušena pro odhalení odposlouchávacího zařízení v zasedací síni. Ministerstvo vnitra bylo požádáno o vyšetření a dosud nepodalो uspokojivé odpovědi. Poslední konference biskupů v Praze byla rušena bezpečnostními orgány, přičemž došlo k obsazení pražské konsistoře státním zplnomocněncem a arcibiskupská residence byla dána pod dozor tajné policie, takže svoboda předsedy biskupských konferencí byla zcela omezena. A při tom jsou taková opatření krajním rušením ústavních svobod a mnoha dosud platných zákonů. V celku možno říci, že mimo kostel je každá náboženská činnost znemožněna a do kostelů se bojí leckde věřící veřejně jít, aby nebyli obviňováni z reakce a nehrozila jim ztráta existence. Je jisto, že se i takto vytvářejí poměry, které jsou nejen v rozporu s právy Božími, nýbrž protíví se i samému přirozenému právu a všeobecně uznávaným právům člověka.

Suďte sami, drazí katolíci, po zjištění těchto skutečností, byl-li stát nějak Církvi poškozen, či je-li tomu právě naopak! Vždyť celá záležitost dohody Církve se státem byla vlastně bezpředmětnou, kdyby nebyl stát Církev poškodil dříve a zbavil ji většiny práv! Celé to organizované volání po dohodě bylo zcela zbytečné, kdyby vládní činitelé předem o vlastní újmě zasáhli ještě před zahájením do církevních svobod a práv a tímto jednostranným zásahem nevytvořili sami bolestnou situaci, v níž byla Církev již dříve zbavena toho, co mělo být předmětem dohody, takže ve skutečnosti byla připravena o všechny možnosti úspěšného jednání a postavena před volbu: podrobit se diktátu nebo pronásledování.

Přes tyto bolestné skutečnosti byl čs. episkopát vždy ochoten vyjednávat a vskutku vyjednával svými delegovanými zástupci, přinášeje krajní oběti, aby dosáhl aspoň v nejpodstatnějších věcech nějaké úpravy záležitostí a aby zabezpečil svým věřícím nejzákladnější podmínky náboženského života.

Zjistil však vždy s velikou bolestí, že přes všechnu jeho dobrou vůli nemůže se tak státi leč za cenu nejen zásadních ústupků, nýbrž i za cenu zneužití Církve proti jejímu božskému poslání. Při tom po celou dobu, v níž jednání probíhalo, bylo namnoze proti Církvi postupováno stále nepřátelsky, čímž byla důvěra biskupů v úspěch jednání soustavně podlamována.

Položte si nyní, drazí katolíci, sami otázku: mohli jsme my, biskupové, býti s tímto vším spokojeni a přistoupit na každý požadavek, i když byl v rozporu s přirozeným a Božím zákonem? Mohli jsme před svým věřícím lidem a před celým světem schváliti každý vývoj, i když se nesrovnával s duchem nauky Ježíše Krista? Věru, rádi dáváme císaři, co je císařovo, ale nebylo možno obětovati i to, co patří Bohu, poněvadž poslouchati sluší více Boha než lidi (Skut 5;29).

Tento negativní postoj státu vůči Církvi nelze ospravedlňovati ani tvrzením, že biskupové odmítli jasné prohlášení loyality vůči republice, neboť toto tvrzení neodpovídá pravdě. Prohlašujeme, že jsme vůči republice byli vždy loyální, zdůraznili jsme to již několikrát a vyplývá to i z přísahy republiky, kterou jsme složili při nastolení svého úřadu. Loyální postoj k republice je tedy pro nás samozřejmostí a jistě své přísaze věrni zůstaneme. Proto jsme žádali vždy i na svém duchovenstvu, aby se zdrželo každé politické akce, tedy tím spíše akcí ilegálních a protistátních. Nemůžeme však mlčet k hrubému porušování práv Církve svaté a zneužívání politické moci proti ní. Hájíme-li tedy, jak je naší povinností, práv Církve svaté, nechceme tím nijak poškozovati zájmů státu. Právě naopak, činíme to v zájmu státu samého a pro blaho národa. Nejbolestnější při tom všem je, že nemáme žádné možnosti obhájit se proti hrubým a nepravdivým útokům. Dějí se všemožné pokusy vyřaditi nás z pastýřského úřadu úplně a řízení Církve si osobují lidé nevěřící, lidé od Církve odpadlí a takoví, kteří nemají žádného práva, žádné kompetence a žádného církevního poslání. Již nám nezbyvá nic jiného než vyčerpati své energie a mařiti čas ustavičnými protesty a zákroky proti zabírání církevních institucí, škol a klášterů, proti deptání všech církevních práv a náboženských svobod, protesty, na které nikdo neodpovídá, jichž nikdo nedbá a které nemají žádného praktického účinku.

Nejde tedy v celém tom dnešním dění, jak bylo již řečeno, o nedostatek kladného postoje Církve ke státu, nejde ani o žádnou reakci. Neboť vládní forma a uspořádání společenského života není hlavním předmětem našeho zájmu. Nás musí zajímat to, je-li taková forma příznivá rozvoji náboženského života a je-li možno takovou společenskou přestavbu uvést nějak v soulad s naukou Ježíše Krista. Nejde ani o příklon ke kapitalismu. Vždyť víme, že ani liberální kapitalistická společnost neodpovídá ideálům křesťanství a kapitalismus byl Církvi několikrát odsouzen. Vy sami víte nejlépe, že nynější vaši biskupové kapitalisty nejsou. A jistě by se jim vedlo dnes lépe, kdyby byli ochotni voliti cestu Jidášovu. Přejeme našemu pracujícímu lidu všechny sociální vymoženosti i zlepšení sociální úrovně, přejeme si jen, aby se jeho životní úroveň skutečně zlepšovala a aby úměrně se vzrůstem hmotného blahobytu byly vytvářeny i hmotné podmínky pro zdokonalení mravního a náboženského života.

Vážnost doby nás však nutí k naprosté věrnosti k zásadám a k důslednosti v jednání. Jde vpravdě o soustavné a dobře plánované a důsledně prováděné pronásledování katolické Církve v Československu. Na tom ničeho nezmění ani resoluce odhlasovaná podle předem stanoveného plánu na schůzi tzv. Katolické akce v Obecním domě v Praze dne 10. června 1949, i když se v ní slibuje věrnost Církvi svaté, uznání sv. Otce za její viditelnou hlavu a podrobení se mu ve věcech týkajících se víry, mravů a církevní disciplíny a uznání

pravomoci biskupů ve věcech víry a mravů. Schůze tato, tajně připravovaná, svolána byla mimo vědomí a proti vůli biskupů a její cíl byl jasný: znemožnit ještě více pravomoc a vliv biskupů. Vždyť byla obeslána převážně placenými delegáty vyslanými od Akčních výborů, delegáty, kteří namnoze nevěděli vůbec, oč jde, a netušili, že jejich podpisu na presenční listině bude zneužito pro tzv. Katolickou akci. Z toho důvodu sbor biskupů na konferenci konané dne 15. června 1949 byl nucen prohlásit, že tato tzv. Katolická akce není akcí katolickou, nýbrž hnutím rozkolným a že každá účast a spolupráce na ní musí být stíhána církevními tresty. Inspirátoři a svolávatelé upadli již ipso facto do exkomunikace, to jest byli vyloučeni z Církve podle ca. 2334, odst. 2 a can. 2331 par. 2, Zákoníku církevního práva. Neboť celá akce je namířena proti jednotě Církve a církevní kázni. Podobným způsobem, jak shora uvedeno, zneužito bylo i podpisu mnoha duchovních jako projevu s tzv. Katolickou akcí, neboť nevěděli ničeho o jejím poslání a podpisy jejich byly vylákány namnoze pod zcela jinými hesly, jako že jsou pro spravedlivou dohodu, pro zachování církevních práv, pro vyučování náboženství na školách, pro uznání sv. Otce jako viditelné hlavy Církve, při čemž nechtěli podnikati ničeho proti vůli ordinářů, naopak chtěli podporovati jejich snahy pro uskutečnění dohody tak, aby odpovídala zájmům Církve ve smyslu církevních předpisů. Tito kněží dali tedy své podpisy většinou oklamaní a pod nátlakem, nejednali ani vědomě, ani dobrovolně a zachovávají samozřejmě věrnost Církvě svaté, oddanost svým biskupům, jak mnozí již soukromě i veřejně prohlásili. Jména mnohých pak byla uveřejněna zcela bez jejich vědomí, ano i proti jejich vůli a protestům. Katoličtí biskupové tedy pro budoucnost upozorňují, že každý pokus o založení diecésních, krajských, okresních nebo farních tzv. Katolických akcí je církevně zakázán a duchovní i laici, kteří se zakládání takových akcí osobně zúčastní nebo vstoupí do jejich výborů či přijmou nějaké funkce, budou tím samým vyobcováni z katolické Církve. Také tzv. Katolické noviny, vydávané výborem Katolické akce, postrádají samozřejmě schválení biskupů a nelze je považovati za katolické. Je tedy jejich četba i přechovávání a rozšiřování církevně zakázáno.

Duchovenstvo si musí být také vědomo, že nařízení vydávaná konsistořemi pod národní správou jsou nejen církevně nezávazná, nýbrž že je ve svědomí zavázáno dodržovati jen ta nařízení a odvolání, o nichž jsou bezpečně přesvědčeni, že jsou vydána příslušnými ordináři.

Jako zodpovědní představitelé katolické Církve v Československé republice cítíme samozřejmě tíživou zodpovědnost za vývoj náboženských událostí v našich vlastech a nezastíráme si, že nadešla rozhodující chvíle velikých zkoušek pro naše drahé věřící i pro naše věrné duchovenstvo. Má-li však býti, jak se říká, hlavním cílem všeho toho, co se nyní proti československým katolickým biskupům všemi prostředky organizuje, přiměti je k spravedlivé dohodě mezi Církví a státem, pak prohlašujeme, že bylo celé toto tažení zbytečné. Českoslovenští katoličtí ordináři měli a mají sami největší zájem, aby k upřímné a spravedlivé dohodě mezi Církví a státem došlo a nepřestávají se modlit na ten úmysl. Přejí si však, aby došlo k opravdové dohodě, na jejímž podkladě by Církev mohla rozvinouti veškerou svou bohatou činnost a uplatnit celý svůj mravní vliv ve prospěch státu a jeho lidu. Chtějí, aby katolíci mohli uplatnit svobodně svůj světový názor a dle něho zaříditi svůj život, neboť náboženství má ovládat veškeré jednání člověka. Nepřejeme si však, aby se Církev stala pouhou služkou státu, čili nositelkou jiného světového názoru pod křesťanskou náboženskou rouškou. Přejí si dohodu, nikoliv diktát.

V tomto smyslu stanovili již čs. ordináři na biskupské konferenci konané dne 7. června 1949 v Olomouci zásadní podmínky, na jejichž podkladě by byla možná dohoda, budou-li předem vládou přijaty a zaručeny. Tyto podmínky jsou:

- 1) Křesťanský světový názor bude i ve veřejném životě a výchově respektován a uznáván, a to jak slovem, tak i skutkem.
- 2) Vláda uzná duchovní pravomoc římského papeže jako nejvyšší hlavy Církve ve věcech náboženských a církevních dle platných církevních předpisů a prohlásí, že výkon této duchovní moci se nedotýká státní suverenity, nýbrž že je samozřejmým důsledkem uznávaných základních lidských práv a zejména svobody náboženské.
- 3) Před započítím jednání budou odvolána všechna opatření omezující a ohrožující náboženskou svobodu katolíků v ČSR, zejména náboženskou svobodu ve výchově mládeže. Mimo to:
  - a) bude ihned zastaven Věstník katolického duchovenstva vydávaný MŠVÚ a bude povoleno vydávání všech úředních ordinariátních věstníků.
  - b) bude odvolán výnos MŠVÚ ze dne 23. května 1949 o uprázdnění církevních úřadů a prebend, jakož i výnos min. vnitra ze dne 9. května 1949 o omezení svobody shromažďovací a spolkové i výnos pro Krajské a Okresní velitelství SNB o postupu vůči katolické Církvi.
  - c) zrušeny budou všechny zákazy týkající se exercicií i všech náboženských úkonů.

K těmto podmínkám přistupuje dnes samozřejmě další požadavek, že vláda nebude podporovati nově vytvořenou tzv. Katolickou akci a nebude jí poskytovat státní záštitu.

Žádati splnění těchto podmínek velí nám naše arcipastýřská zodpovědnost před Bohem i před vámi a před svědomím národa; protože bez jejich splnění Církev nebyla by již Církví Kristovou a nemohla by splniti své duchovní poslání, tj. učiti, posvěcovati a řídití.

Jsmo jisti, draží bratří a sestry v Kristu, že schvalujete tento náš postoj a obezřetnost. Museli bychom se cítit před vámi zahanbení, kdybychom si počínali jinak, kdybychom si nepočínali jako pastýři, kteří jsou v zájmu vaší spásy ochotni dát i svůj život za ovce své, nýbrž jako pastýři najatí, kteří své stádece v době nebezpečí zrádně opouštějí.

Pomáhejte nám a posilujte nás svými modlitbami, svým vpravdě křesťanským životem i svou bezvýhradnou oddaností dobré Matce Církvi, aby za přispění Ducha sv. byla nalezena schůdná cesta pro úpravu církevně státních poměrů. Kdyby však již k takové dohodě dojíti nemohlo, poněvadž bylo rozhodnuto zahájit všemi prostředky vyhlazovací boj proti Církvi Kristově a zneužití ji zastřeným způsobem pro cíle bezbožecké, pak nadešla hodina zkoušky pro katolíky v Československu; nadešla chvíle, v níž je třeba uvědomiti si slova apoštola sv. Petra: „Miláčkové, nedivte se tomu souzení, které na vás přichází jako zkouška, jako by se vám dělo něco neobvyklého, nýbrž radujte se, poněvadž máte účast na utrpeních Kristových, abyste se také, až se zjeví Jeho sláva, zaradovali a zaplesali.“ (1 Petr 4; 12-13).

Každá zkouška je z dopuštění Božího a přispěje jistě ke spáse našich duší. Je příležitostí, abychom osvědčili svou věrnost Kristu, abychom odčinili za své poklesky a abychom se naučili býti katolíky celými a důslednými. Národ se na vás dívá, jak v této historické chvíli ve své zkoušce obstojíte. Katolíci celého světa jsou s vámi spojeni. Zůstaňte věrni svým biskupům, kteří s vámi trpí, a nedejte se zviklati ani tehdy, kdyby k vám nemohl proniknout jejich hlas. Církev je nezničitelná a trpět pro Krista je největší slávou. Nedejte se másti falešnými proroky, sřežte se dravých vlků i v rouše beránčím. Nedejte se vyprovokovati k nepředloženým činům. Bděte a modlete se.

PRAMENY A LITERATURA

Prameny:

Archiv bezpečnostních složek

fond V/Ostrava, archivní číslo V-1234 Ostrava

- Vyšetřovací svazek Mikulka František
- Operativní materiál Mikulka František
- Rozsudky
- Vyhodnocení „akce 48“

fond V/ Brno, archivní číslo V-2675 Brno

- Operativní materiál

fond Krajská správa MV – Správa VB Gottwaldov, N 7/1, inv. č. 4, kart. 1

- Římskokatolické spolky v kraji, jejich majetkové poměry a jejich postoj k lidově demokratickému zřízení – hlášení, 1949

Periodika:

Historická penologie, 2007

Sborník Archivu bezpečnostních složek, 2011

Securitas imperii, 2005

Vzpomínky pamětníků:

MUDr. Mikulka Jiří, Vyškov, záznam z 30. 3. 2012

Literatura:

Baletka, L.- Zapletal, L.: *Okres Vsetín*. Ostrava : Profil, 1987

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad. Praha : Ekumenická rada církví v ČSR, 1984

Bulínová, M.- Janišová, M.- Kaplan, K. (eds.): *Církevní komise ÚV KSČ 1949-1951*. Edice dokumentů. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci se Státním ústředním archivem v nakladatelství Doplněk, 1994

Dvořáková, J.: *Státní bezpečnost v letech 1945-1953*. (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek). Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2007

Gabrielová, P.: *Kartotéka akce „48“ a vyhodnocení tzv. protistátní činnosti členů Církve římskokatolické ve vybraných tzv. ilegálních skupinách*. In: Sborník Archivu bezpečnostních složek č. 9/2011, s. 45-94.

Kaplan, K.: *Stát a církev v Československu 1948-1953*. Brno : Doplněk, 1993

Kovářová, S.- Papajík, D.: *Dějiny města Kelče*. Olomouc : Alda, 2004

Měchýř, J.: *O novodobých dějinách Československa*. Několik informací, poznámek a úvah o uplynulých sedmdesáti letech. Praha : Magnet-Press, 1991

Pernes, J.-Pospíšil, J.-Lukáš, A.: *Alexej Čepička*. Šedá eminence rudého režimu. Praha: Brána, 2008

Pospíšil, J.: *Nesmiřitelní – Hory Hostýnské*. Vizovice : Lípa, 1991

Rázek A.: *Exkomunikační dekrety*. In: Securitas imperii č. 11/2005, s. 135-194

Svoboda, B.- Polc, J. V.: *Kardinál Josef Beran*. Životní příběh velkého vyhnance. Praha : Vyšehrad, 2008

Všichni svatí a světice Boží, kteří jste byli vězněni a mučeni pro Krista, orodujte za nás! Božské srdce, pro naše hříchy na základě falešného rozsudku probodené, smiluj se nad námi!

Žehnáme všem, hlavně pak těm, kdo trpí nebo budou trpětí protivenství pro spravedlnost: Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Amen.

Josef, arcibiskup pražský

Josef Karel, arcibiskup olomoucký

Ján, biskup spišský

Josef, titulární biskup thagorenský, apošt. administrátor košický

Pavel, biskup prešovský

Mořic, biskup královéhradecký

Ondřej, biskup banskobystrický

Karel, biskup brněnský

Josef, biskup českobudějovický

Štěpán, biskup litoměřický

Eduard, titulární biskup velicijský, apošt. administrátor nitranský

František, apoštolský administrátor české části vratislavské diecése

Ambróz, apoštolský administrátor trnavský

Robert, kapitulní vikář rožňavský¹⁰¹

V Praze dne 15. června 1949.

Tento pastýřský list budiž přečten ve všech farních kostelích a kaplích při veřejných bohoslužbách v neděli infra oct. Sac. Cordis et III. p. Pent., id est 26. 6. 1949. Důstojní páni nechť se nedají odstrašit od čtení tohoto listu žádnými hrozbami. V této tak těžké a rozhodující době jsou ve svědomí vázáni seznámiti věřící se skutečným stavem věcí. Úmyslné a vědomé opomenutí této povinnosti by bylo stíháno církevními tresty.¹⁰²

---

101 Josef Beran, Josef Karel Matocha, Ján Vojtaššák, Jozef Čársky, Pavol Gojdič, Mořic Pícha, Andrej Škrábik, Karel Skoupý, Josef Hlouch, Štěpán Trochta, Eduard Nécsey, František Onderek, Ambróz Lazík, Robert Pobožný.

102 [Cit. 2012-30-03]. Dostupný z [www: http://home.tiscali.cz/farnostkyjov/soubory/hlas.htm](http://home.tiscali.cz/farnostkyjov/soubory/hlas.htm).

- Vaško, V.: *Dům na skále I. Církev zkoušená. 1945 – začátek 1950.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2004
- Vaško, V.: *Neumlčená II. Kronika katolické církve po druhé světové válce 2.* Praha : Zvon, 1990
- Vlček, V.: *Perzekuce mužských řádů a kongregací komunistickým režimem 1948-1964.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2004
- Vodičková, S.: *Uzavírám vás do svého srdce. Životopis Josefa kardinála Berana.* Brno-Praha, Centrum pro studium demokracie a kultury a Ústav pro studium totalitních režimů, 2009
- Zemek, J. A.: *Vatikánský špion.* Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2002

Internet:

- www.ckch.cz
- www.farnostbrumov.ic.cz/Historie_farnosti/
- www.home.tiscali.cz/farnostkyjov
- www.josefhurt.cz
- www.kelc.cz
- www.kelc.farnost.cz
- www.ustrcr.cz
- www.vscr.cz

O autorech:

PhDr. Jiří Mikulka (*1956), odborný pracovník Archivu bezpečnostních složek Kanice. Zabývá se především dějinami protinacistické rezistence na Moravě a osudy jejich protagonistů po 2. světové válce. Na toto téma publikoval jako autor i spoluautor řadu monografií, článků a recenzí.

PhDr. Radek Mikulka (*1964), vyučující dějepisu a českého jazyka na Gymnáziu a SOŠZZE Vyškov. Zabývá se zejména historií vyškovského regionu v 1. polovině 20. století – na toto téma vydal několik publikací, řadu odborných studií, článků i popularizačních příspěvků.

Jiří Mikulka, Radek Mikulka

Případ kelečského faráře

Římskokatolický farář František Mikulka a jeho konfrontace se státní mocí v roce 1949.

Vydavatel: Radek Mikulka, Palánek 166/15, 68201 Vyškov

Grafická úprava a sazba: Jiří Foltýn

Náklad: 200 ks

1. vydání, 2012

Tisk: JKKA tisk s.r.o, Vyškov

ISBN 978-80-905171-0-3

ROZSUDEK

Jm é n e m R e p u b l i k y !

Státní soud v Praze uznal po hlavním přelíčení, provedeném dne 6. ledna 1950 v přítomnosti obžalovaného takto právem:

Obžalovaný

František Mikulka,

nar. 24.2.1891 v Hejčíně, farář římsko katolické církve, posledně bytem v Kelči čp. 107, t.č. ve vazbě státního soudu v Praze

je vinnem,

že v době od 19. června 1949 v Kelči pokusil se zničit a rozvrátit lidově demokratické zřízení republiky, její společenskou a hospodářskou soustavu, zaručené ústavou,

čímž spáchal

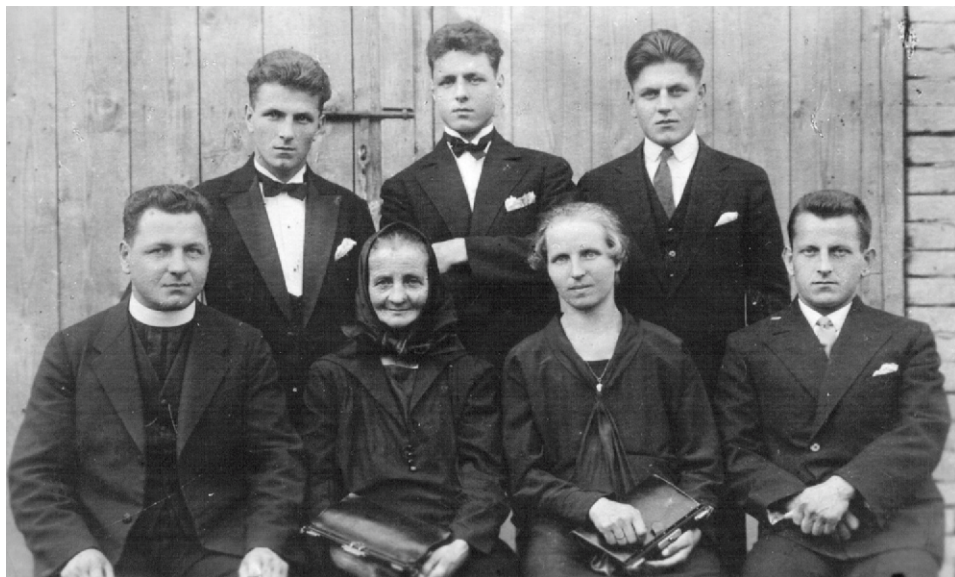
zločin velezrady podle §u 1 odst 1, lit.c. zák.č. 231/48 Sb.

a odsuzuje se za to

podle §u 1 odst 1 cit. zá. za použití §u 54 tr.z. k trestu těžkého žaláře v trvání 7 / sedmi / let, čtvrtletně /tvr.lo-žem, zostřenoš, do něhož se mu podle ustanovení §: 55 lit a / tr.z. započítává zajišťovací a vyšetřovací vazba od 9.1949-19 hod. do 6.1.1950- 12,30 hod
Podle §u 389 tr.ř. je obžalovaný povinnen nahraditi náklady trestního řízení včetně výloh výkonu trestu.
Podle §u 47 zák.č. 231/48 Sb., ukládá se obžalovanému peněžitý trest ve výši 10.000,-Kčs a v případě jeho nedobytnosti

2

21

Sourozenci Mikulkovi s matkou Annou. Nahoře zleva Stanislav, Vojtěch a Rudolf, sedící zleva František, matka Anna, roz. Soppé, Anna (sestra), Josef.

Farní kostel sv. Petra a Pavla v Kelči

◀ *Pohled na Kelč*

◀ *Oslava 50 let kněžství
P. Frant. Mikulky
(stojící třetí zprava – s knihou)*

ROZSUDEK

J m é n e m R e p u b l i k y !

Státní soud v Praze uznal po hlavním přelíčení, provedeném dne 6. ledna 1950 v přítomnosti obžalovaného takto právem:

Obžalovaný

František Mikulka,

nar. 24.2.1891 v Hejčíně, farář římsko katolické církve, posledně bytem v Kelči čp. 107, t.č. ve vazbě státního soudu v Praze

je vinnen,

že v době od 19. června 1949 v Kelči pokusil se zničit a rozvrátit lidově demokratické zřízení republiky, její společenskou a hospodářskou soustavu, zaručené ústavou,

čímž spáchal

zločin velezrady podle §u 1 odst 1, lit.c. zák.č. 231/48 Sb.

a odsuzuje se za to

podle §u 1 odst 1 cit. zá. za použití §u 54 tr.z. k trestu těžkého žaláře v trvání 7 / sedmi/ let, čtvrtletně tvr.lo-žem, zostřeného, do něhož se mu podle ustanovení § 55 lit a/ tr.z. započítává zajišťovací a vyšetřovací vazba od 8.9.1949-19 hod. do 6.1.1950- 12,30 hod

Podle §u 389 tr.ř. je obžalovaný povinnen nahraditi náklady trestního řízení včetně výloh výkonu trestu.

Podle §u 47 zák.č. 231/48 Sb., ukládá se obžalovanému peně-žitý trest ve výši 10.000,-Kčs a v případě jeho nedobytnosti

2

